

BARNNS LÄRANDE GENOM LEKEN

– SPELAR GENUS NÅGON ROLL?

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Rebecca Jönsson
Karin Petersson

2024-FÖRSK-G97

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryrket

Svensk titel: Barns lärande genom leken – spelar genus någon roll?

Engelsk titel: Children's learning through play – does gender matter?

Utgivningsår: År 2024

Författare: Rebecca Jönsson & Karin Petersson

Handledare: Lari-Valtteri Suhonen

Examinator: Johanna Mellén

Nyckelord: Lek, lärande, förskola, barn, genus

Sammanfattning

Studien har sin grund i att barn inte ges samma förutsättningar att utveckla ett lärande beroende på deras könstillhörighet. Det här framkom i en rapport från år 2023 utgiven av Jämställdhetsmyndigheten, vilken visar att barn från förskolan upp till gymnasiet har olika förutsättningar till ett lärande beroende på kön. Tidigare forskning av bland annat Engdahl (2011), Hallström, Elvstrand och Hellberg (2015) samt Pyle och Daniels (2017) visar att barns lek har olika betydelse för deras lärande. I den här studien undersöks vilka sorters lekar barn leker idag samt hur deras lärande i leken ser ut ur ett genusperspektiv. Studien grundar sig på förskolepersonals perspektiv på barnens lek och lärande. Lek och lärande ses som centrala delar i den svenska förskolan idag. Under barns tidiga åldrar har lärande och lek stor betydelse för att barnen skall kunna inhämta nya kunskaper.

Vårt syfte med denna undersökning var att utifrån pedagogers perspektiv ta reda på om det fanns någon skillnad mellan pojkars och flickors lek samt om relationen mellan genus och lek visar på någon skillnad på barnens lärande genom leken. Det undersöks genom att ta reda på vilka lekar barn leker inomhus respektive utomhus på förskolan samt genom att låta förskolepersonalen beskriva vilket lärande de kan koppla till pojkars och flickors lek.

Metoden som användes för att utföra undersökningen var en semistrukturerad enkät med slutna frågor samt en öppen fråga, vilken skickades ut till verksamma pedagoger i förskolan. Enkäten skapades i verktyget Sunet Survey och skickades ut via mejl.

Studiens resultat visar att pedagogerna anser att pojkar och flickor leker olika sorters lekar. Pojkar leker mest konstruktionslek samt rörelselek medan flickorna ägnar sig åt social lek. Enligt majoriteten av pedagogerna ser lärandet olika ut beroende på könstillhörighet även om barnen lekt samma sorts lek.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.2 Syfte och frågeställningar	1
2. BAKGRUND	2
2.1 Centrala begrepp.....	2
2.1.1 Lek.....	2
2.1.2 Lärande.....	3
2.1.3 Genus.....	3
2.2 Tidigare forskning.....	3
2.2.1 Lek.....	3
2.2.2 Lärande.....	4
2.2.3 Genus.....	4
2.3 Teoretiska anknytningar.....	5
2.3.1 Den proximala utvecklingszonen	5
2.3.2 Överskottsresursteorin.....	6
2.3.3 Pellegrinis flexibla lek.....	7
3. METOD	8
3.1 Enkät.....	8
3.2 Urval och bortfall.....	9
3.3 Genomförande.....	9
3.4 Analys och bearbetning.....	10
3.5 Forskningsetiska överväganden.....	11
3.6 Reliabilitet och validitet	12
4. RESULTAT	13
4.1 Respondenterna.....	13
4.2 Förekomst av olika sorters lekar	13
4.3 Pedagogernas syn på koppling mellan lek och lärande	15
4.4 Sammanfattning av resultat.....	17
5. DISKUSSION	17
5.1 Metoddiskussion.....	17
5.2 Resultatdiskussion.....	19
5.2.1 Förekomst av olika sorters lekar.....	19
5.2.2 Pedagogernas syn på koppling mellan lek och lärande	20

6. DIDAKTISKA KONSEKVENSER OCH SLUTSATSER	21
--	-----------

FÖRORD

Under utbildningen på förskolläraryrket framställs leken som en central del i förskolan men hur mycket påverkas barnens lek av genus? En annan aspekt är att mycket av barns lärande kommer genom att barnen på ett lustfyllt sätt får leka fram ett nytt lärande. Därmed föddes en undran om lek och genus kan påverka barns lärande. Detta är något som vi tänker oss att undersöka i detta examensarbete. Det kan anses vara intressant för oss att undersöka detta ämne då vi har lagar och styrdokument vilka tar upp de olika aspekterna samt lägger en stor vikt vid att de ska genomsyra förskolans verksamhet. Vi som framtida förskollärare kommer att vara en del av denna stora mötesplats och behöver ha kunskaper om hur man som bäst kan bemöta barnen på deras nivåer samt i deras miljöer för att kunna utveckla ett lustfyllt lärande fullt av lek.

I arbetet med denna uppsats har vi stöttat varandra på olika sätt. Det är ett resultat av en ömsesidig och gemensam utveckling, där vi båda har bidragit lika mycket till uppsatsen. Karin, med sina logiska reflektioner och sina kunskaper om hur man bygger upp en innehållsrik uppsats har gjort att vi ständigt kommit framåt i arbetet. Rebecca, har med sina analytiska förmågor bidragit till att utveckla vår uppsats samt att hon genom sitt ifrågasättande kommit fram till många relevanta slutsatser, vilka varit användbara i vårt arbete.

Vi vill framföra ett stort tack till våra nära och kära som har stöttat oss i vårt arbete med denna uppsats. Ett stort tack till de pedagoger som tog sig tid att svara på vår enkät för utan dem hade vi inte haft ett resultat och vi hade inte kunnat göra några intressanta analyser. Vi vill även rikta ett särskilt tack till vår handledare Lari-Valtteri Suhonen för all hjälp och för ditt kritiska öga.

Rebecca Jönsson & Karin Petersson

1. INLEDNING

I en rapport som Jämställdhetsmyndigheten (2023) nyligen publicerade beskrivs hur skolans jämställdhetsuppdrag måste stärkas samt att skolan måste få mer stöd för att kunna utföra sitt uppdrag. Rapporten beskriver hur barn ända från förskolan och upp till gymnasieskolan får olika förutsättningar till lärande beroende på könstillhörighet, samt att skolan generellt måste få en ökad kvalitet och likvärdighet för att kunna bli bättre på jämställdhet.

Barnkonventionen (UNICEF 2009) beskriver i artikel 31 att barn har rätt till lek, vila och fritid samt att dessa ska anpassas efter barnens ålder. Dessutom tar Barnkonventionen upp att konventionsstaterna skall främja barnens möjligheter till att närvara i kulturella samt konstnärliga verksamheter. Barnkonventionen framför även i artikel 28 och 29 att konventionsstaterna ska ge barnen utbildning som främjar barnets utveckling samt lära barnen om deras rättigheter och hjälpa barnen skapa en förståelse för jämställdhet mellan könen samt skapa goda relationer mellan alla individer. I Läroplanen för förskolan (Lpfö 18, 2018, s. 4-7) beskrivs att leken är grunden till barns utveckling, trivsel, hälsa och lärande och att leken ger barnen möjligheter att lära sig om sig själva samt andra, bearbeta intryck, stimulera barns kommunikation, språk, problemlösningsförmåga, samarbete och motorik. Läroplanen benämner även vikten av att alla som ingår i verksamheten ska visa respekt för alla individers olikheter och ge barnen erfarenheter kring allas lika värde, samt visa respekt för den enskilda individens integritet. Förskolans verksamhet ska även påvisa vikten av jämställdhet mellan könen samt arbeta på ett könsneutralt sätt.

Små barn lär sig när de leker och i förskolans värld kan detta kopplas till barns lärande genom mål där verksamheten ska sträva för att ge leken och lärandet en unik prägel (Jonsson & Pramling Samuelsson 2017, s. 93-94). Förskolan kan ses som en mötesplats där både stora och små människor möts. Den här mötesplatsen är en arena för jämlikhet där barnanpassad utbildning står i centrum samt att barnen erbjuds lekerfarenheter som gynnar deras kunskapsinhämtning på ett sätt som de inte kan uppnå på egen hand. Därav tillförs nya perspektiv och verktyg samt att barnen får erfara att vi har olika språk och kulturer (Engdahl & Årlemalm-Hagsér 2020, s. 111; Jonsson & Pramling Samuelsson 2017, s. 93-94). Förskolans arbete har under lång tid riktat fokus kring att bryta stereotypiska strukturer och ojämställda levnadsvillkor samt att förskolan även har varit drivande i utvecklandet av genuspedagogik, menar Engdahl och Årlemalm-Hagsér (2020, s. 111).

Utefter dessa aspekter kan det anses vara rimligt att utforska genuspedagogiken och dess samband med lek och lärande men frågan är hur de samverkar och påverkar varandra.

1.2 Syfte och frågeställningar

Vårt syfte med denna undersökning är att utifrån pedagogers perspektiv ta reda på om det finns någon skillnad mellan pojkars och flickors lek samt om relationen mellan genus och lek visar på någon skillnad på barnens lärande genom leken. Det här undersöks med hjälp av följande frågeställningar.

1. Vilka sorters lekar kan pedagogerna se att barn leker inomhus respektive utomhus på förskolan?
2. Vilket lärande kan pedagogerna koppla till pojkars respektive flickors lek?

2. BAKGRUND

I det här kapitlet kommer vi först att beskriva centrala begrepp inom området för att få klarhet i vad begreppen innebär och har för koppling till varandra. Därefter redogörs för vad tidigare forskning på området kommit fram till. Avsnittet avslutas sedan med olika relevanta teorier.

2.1 Centrala begrepp

I det här avsnittet förklaras centrala begrepp för studien. De centrala begreppen vilka används i studien är lek, lärande samt genus och under följande rubriker förklaras begreppen utifrån hur relevant litteratur förklarar dem. Begreppen har ingen entydig förklaring utan är beroende av forskarens sätt att tolka dem, vilket ibland kan anses skapa tvetydigheter. Nedan kommer det även att förtydligas hur begreppen används i denna studie.

2.1.1 Lek

I vår studie utgår vi ifrån lek initierad av barn, då vi avser att undersöka den fria leken på förskolan. Vi kommer i vår undersökning att använda oss av fem leksorter, vilka vi kommer till att använda som kategorier i vårt resultat på vad det är för leksorter som pågår i barns lekar. Dessa benämner vi rörelselek, konstruktionslek, social lek, låtsaslek samt regellek. Leken kan ses som två-delad, då den kan vara initierad av antingen barn eller vuxna. Detta kan ses i Pyle och Daniels (2016, s. 285-286) studie där en del pedagoger delar upp leken i lek och i lekbaserat lärande beroende på vem som har startat leken samt dess syfte. Leken kan ses som ett övningsmoment i de sociala färdigheterna medan lekbaserat lärande ger barnen kunskaper och verktyg (Pyle & Daniels 2016, s. 285-286).

Rörelselek beskriver Nilsson, Grankvist, Johansson, Thure och Ferholt (2018, s. 16) som en form av lek där rörelserna står i centrum samt där barnet får använda sina muskler och sinnen samtidigt. Detta kan ske i olika former av dans och rytmikövningar, men även i lek som till exempel ”inte nudda golvet”.

Konstruktionslek är till exempel lek med klossar, lego eller tågbanda. För att det ska vara en form av lek och inte enbart konstruktion krävs det enligt Nilsson, Grankvist, Johansson, Thure och Ferholt (2018, s. 16) att byggandet kombineras med en fantasivärld.

Social lek innebär att minst två barn leker tillsammans i till exempel bråklek, tafattlekar eller någon form av koordinationslek. Den här formen av lek stärker barnets sociala kompetens (Nilsson, Grankvist, Johansson, Thure & Ferholt 2018, s. 16).

Låtsaslek innebär att lekens handling inte stämmer in på verkligheten (Jensen 2013, s. 45). En artefakt eller en deltagare i leken kan bli förvandlad till något annat, en pinne kan exempelvis bli en telefon. Människan tros även att vara den enda arten som ägnar tid åt denna form av lek och under en period i barns uppväxt är det också en av de vanligaste formerna av lek som de ägnar sig åt, menar Jensen (2013, s.45).

Regelleken går ut på att man i förväg har bestämda regler för vad leken innehåller och vad som är accepterat och inte (Jensen 2013, s. 46). Regelleken är alltså en upprepad form av lek som har en vinnare och en förlorare. Det kan exempelvis röra sig om spel, bråklek eller en sport. Reglerna för leken kan inte ändras allt efter lekens gång utan är fasta för hela leken, förklarar Jensen (2013, s. 46).

2.1.2 Lärande

Begreppet lärande i vår studie avser produkten av barns lek, samt om det går att urskilja olika sorters lärande i olika lekar. Lärande ses av Illeris (2015, s. 15) som ett livslångt åtagande som inte är valbart. Vi föds till ett liv där det krävs ett lärande för att vi ska utvecklas som människor. Barns lärande beskrivs av Jonsson och Pramling Samuelsson (2017, s. 94-95) som en del av barns vardag, där lärandet inte alltid syns direkt men vars innehåll ger barnen ett betydelsefullt lärande. Lärande kan ses som ett resultat av barns aktiviteter där pedagogens ställningstagande har stort inflytande på vilket lärande barnet når (Pramling Samuelsson, & Asplund Carlsson, 2008; Pramling Samuelsson & Johansson, 2006; Pyle & Daniels, 2016).

2.1.3 Genus

I vår studie kommer vi att använda begreppet genus utifrån barnens juridiska kön. Begreppet genus har sin grund i nutida forskning om kön (Svaleryd & Hjertson 2018, s. 88). Genus avser det kön som vi fått ur både kulturellt, socialt samt biologiskt perspektiv. Begreppet är inte ensidigt, utan en person kan tillhöra ett eller flera olika kön och är beroende av hur skillnaden mellan dessa tolkas och förstås. Genus i förskolan handlar om att se människan bakom det biologiska könet samt bortse från eventuella könsnormer (Svaleryd & Hjertson 2018, s. 88-89).

2.2 Tidigare forskning

Här kommer vi att redovisa tidigare forskning inom olika aspekter för forskningsområdet.

2.2.1 Lek

Leken för barnen mot vuxenlivet genom att de i leken får lära sig genus, jämlikhet och sociala koder, men även att agera respektfullt mot varandra (Björklund & Palmér 2019; Engdahl 2011; Hallström, Elvstrand & Hellberg 2015; Jonsson & Thulin 2019; Pramling Samuelsson & Johansson 2006; Pyle & Daniels 2016). Resultaten i tidigare forskning visar på att leken är ett lustfyllt sätt att lära sig på och ger barnen en chans till att experimentera och utforska sin omvärld, samt att den främjar barnens sociala färdigheter, fantasi, problemlösningsförmåga och kreativitet (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson 2008, s. 623-625). Leken och lärandet går inte alltid att skilja på under barnens tidiga åldrar men tidigare forskning visar på att leken är en central del av barns lärande och utveckling. Genom leken lär barnen sig att interagera och utvecklas. Förskolan har en stor roll i att skapa lärmiljöer som är stimulerande och meningsfulla för att ett barn skall kunna utvecklas. Barns lek kan även ses som ett uttryck för deras handlingar samt erfarenheter och är en del av förskolans vardag, menar Pramling Samuelsson och Johansson (2006, s. 48-49). Samtidigt finns det ett problemområde när det gäller förskolans relation till lek. Forskning gjord av Pramling Samuelsson och Johansson (2006, s. 48-49) visar på att det finns en förväntning på att förskollärare ska integrera lek och lärande i den dagliga verksamheten i förskolan. Men då det är svårt att definiera vilket samband lek och lärande har, så blir resultatet att det inte går att implementera i utbildningen (Pramling Samuelsson & Johansson 2006, s. 48-49).

Tidigare forskningsresultat visar på att styrd lek, även kallat lekbaserat lärande, ger barnen lärande samt fler perspektiv eftersom förskolläraren kan skapa större möjligheter att kunna utveckla barnens förmågor. Större förmågor leder till större kompetenser vilket gör att barnens utveckling av sociala förmågor och samspel ökar men även kunskaper om livet, fakta samt ämneskunskaper utvecklas (Björklund & Palmér, 2019; Pramling Samuelsson & Johansson 2006). En förskollärare som är aktiv i barnens lek och lärande bidrar till att ge barnen en gemensam upplevelse då de delar barnens lekvärld och samtidigt hjälper dem med

stöd samt utmaningar för att ta leken vidare till nästa dimension (Engdahl 2011; Jonsson & Thulin 2019).

Den fria leken ger barnen andra sociala kompetenser där samspelet med andra människor står i centrum, vilket Engdahl (2011, s. 71-76) kunde se i resultatet i sin studie. Redan som små barn utan verbal kommunikation kan barnen öva upp sina sociala färdigheter i samspelet med andra barn (Engdahl 2011, s. 71-76). Även fri lek behöver närvaro av en vuxen som kan ge stöd och utmaning till barnen i leken. Pyle och Daniels (2016, s. 279) redovisar i sitt resultat att fri lek ofta innebär lek med färdiga artefakter så som lego, klossar, bilar och dockor och i resultatet av deras studie framgår det att konstruktionslek var den vanligaste formen av fri lek följt av låtsaslek och social lek.

2.2.2 Lärande

Illeris (2007, s. 45-48) delar upp lärande i tre olika dimensioner, vilka benämns som innehålls-, drivkrafts- samt samspeletsdimensionen. Innehållsdimensionen avser individens behov av att få kunskap, förståelse samt lärande för att kunna nå en tillfredsställande mening i livet. Drivkraftsdimensionen däremot, avser individens känslor, vilja samt energi för att kunna lära sig något. Illeris menar att de här två dimensionerna är beroende av varandra för att ett lärande ska kunna ske. Samspeletsdimensionen är den delen av lärandet som innefattar handling, kommunikation samt samspel med andra individer för att kunna nå ett lärande. I resultatet av Ahlskog-Björkmans (2014, s. 5) forskning går det att avläsa hur pedagogens roll i förskolan kan kopplas till Illeris (2007, s. 45-48) dimensioner. Ahlskog-Björkman (2014, s. 5) menar att pedagogen, utifrån dimensionerna, har en viktig roll i att vägleda samt utmana barnen i rätt riktning, men att barnet behöver mer än bara pedagogens stöd för att nå ett lärande. Pramling Samuelsson & Johansson (2006, s. 53) beskriver att allt runt omkring barnet påverkar hur deras lärande ser ut, samt att miljön, omgivningarna, människorna samt relationerna påverkar mer än barnets individuella prestation. De menar dessutom att barnet behöver känna en glädje samt ha ett engagemang i sin läroprocess för att kunna nå ett lärande (Pramling Samuelsson & Johansson 2006, s. 53). Förskolan ses av Pramling Samuelsson och Sheridan (2016, s. 68-69) som en arena för barns lärande där vardagen används för att göra barnen självständiga. De beskriver hur barnen tar lärdom av både vuxna och barn utan att de är medvetna om att en läroprocess sker (Pramling Samuelsson & Sheridan 2016, s. 68-69).

Kaneko och Frankenberg (2022, s. 60-63) presenterar hur barns nyfikenhet kan ligga till grund för ett utvecklat lärande. De har i sin studie kunnat se att pedagogerna har en viktig roll i att utveckla barnens nyfikenhet till ett lärande. Att använda sig av nyfikenhetsdrivet lärande är enligt Kaneko och Frankenberg (2022, s. 46) ett sätt att arbeta utefter barnens intresse samt ett sätt att använda sig av barnens inre motivation för att nå ett lärande.

2.2.3 Genus

Tidigare forskning visar på att genus i förskolan kan betraktas utifrån både lärares och barns handlingar (Backman Prytz och Forsberg Koel 2023; Hellström, Elvstrand och Hellberg 2014). När barn leker syns ett tydligt könsstereotypiskt mönster men att detta är något som iscensätts av de vuxna medan barnen egentligen leker mindre normativt. Backman Prytz och Forsberg Koel (2023, s.48-61) framför att leken mellan pojkar och flickor kan se olika ut vid hemvrån och dockvrån. Detta syns genom att när flickor leker blir leken mer könsstereotypisk samt att flickorna får en betydande överordnad roll i leken då dockvrån anses vara kvinnligt kodad. De intar på detta sätt en ledarroll över pojkarna samt bestämmer därav regler och ramar för vilken typ av lek som får pågå, menar Backman Prytz och Forsberg Koel (2023, s. 48-61). Förskolan är en plats med könsnormer och gränser som inte alltid ifrågasätts eller

bryts ner. En annan form av ett könstereotypiskt mönster är när det kommer till barns användning av teknik. Tjejer leker oftast med teknik när det fattas något i deras lek, vilket gör att tekniken omvandlas till en bisyssla medan killarna använder tekniken som en central del i deras lek och ägnar sin tid till konstruktion vilket i sin tur blev målet att uppnå (Hellström, Elvstrand & Hellberg 2014, s.142-146). Barnens lek blir ofta kategoriserad och uppdelad mellan pojkar och flickor av lärare samt att detta utspelar sig som att de inte leker samma lek, utan att lekarna skiljer sig från varandra. Barns lekar och lärande kan skilja sig åt beroende på könstillhörighet då barnen intar olika roller bundna till strukturen samt miljön (Backman Prytz & Forsberg Koel 2023; Hellström, Elvstrand & Hellberg 2014).

Förskolan är inte så könsneutral som pedagogerna vill framhäva. Pedagogerna anser att de arbetar efter att vara könsneutrala men i verkligheten är förskolan fylld av stereotypiska könsroller där makt och kön styr (Backman Prytz & Forsberg Koel 2023, s. 48-61; Eidevald, 2009, s.167). Flickor ses ofta som mer mogna i förskolans värld än vad pojkarna gör. Detta gör att pedagogerna behandlar pojkar och flickor olika då pedagogerna till exempel kräver ögonkontakt med flickor vid tillsägelse men inte vid motsvarande situation med pojkar (Eidevald 2009, s. 109-112).

2.3 Teoretiska anknytningar

Under den här rubriken beskriver vi vilka olika teoretiska anknytningar som vi gjort. Vi har gjort kopplingar till både den evolutionära/biologiska traditionen samt den sociokulturella traditionen. Detta gör vi genom att knyta an till Den proximala utvecklingszonen, Överskottsresursteorin men också till Pellegrinis teori om den flexibla leken. De här olika traditionerna kan ses som motsatser till varandra men vi har valt att i stället se de som olika delar som tillsammans skapar en helhet kring barnets lek och lärande. Då vi utgår ifrån pedagogers perspektiv används traditionerna för att påvisa pedagogens roll i barnens lek och lärande. I pedagogernas arbete är det viktigt att de här tre traditionerna blir synliga för att barnen ska kunna utveckla ett mångsidigt lärande.

2.3.1 Den proximala utvecklingszonen

Den proximala utvecklingszonen är ett begrepp stiftat av Vygotskij och hans forskargrupp. Begreppet är enligt Hwang och Nilsson (2011, s. 65-68) centralt inom det sociokulturella perspektivet och bygger på att barn lär sig i samspel med andra mer kompetenta barn eller vuxna. Vygotskij anser att barnen bygger sina kunskaper av sina erfarenheter från sin omvärld samt att det har att göra med barnens egna sociala och kulturella sammanhang, förklarar Hwang och Nilsson (2011, s. 65-68). Hwang och Nilsson (2011, s. 65-68) menar att samspelet med andra lär barnen att skapa psykologiska verktyg för att kunna hantera sin omgivning och problem som uppstår samt att tillägna sig språk (Hwang & Nilsson 2011, s. 65-68). Pihlgren (2017, s. 32-33) beskriver Vygotskijs teori som att barnet först måste få en förförståelse samt erfarenhet av något innan barnet med hjälp av till exempel en pedagog kan ta nästa steg framåt i sin utveckling. Den proximala utvecklingszonen bygger på att människor lär sig av varandra samt i samspel med varandra. Hwang och Nilsson (2011, s. 65-68) beskriver att Vygotskij kopplar samman barnens utveckling och utbildning och att det därför är viktigt när det kommer till barns kunskapsinhämtning att lärare och föräldrar har ett nära förhållningssätt till hur samspelet där emellan ser ut. I vår studie undersöker vi barnens lärande genom leken. Leken är ett samspel mellan barn och vuxna där lärande sker i olika former. Utifrån det sociokulturella perspektivet och den proximala utvecklingszonen har pedagogen en viktig roll i att hjälpa barnet att nå nästa utvecklingsnivå.

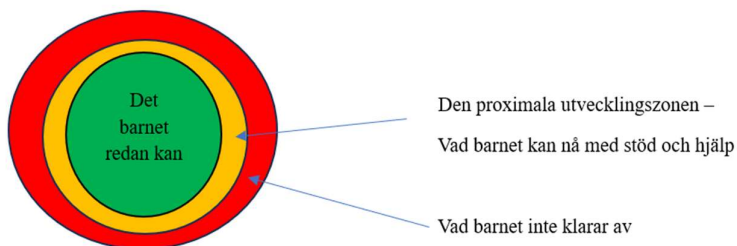

Fig. 1 visar barnets proximala utvecklingszon. Det gröna fältet är barnets nuvarande utvecklingsnivå, det orangea fältet är det som barnet kan nå med hjälp av andra och det röda fältet motsvarar en utvecklingsnivå som barnet inte är redo för ännu.

2.3.2 Överskottsresursteorin

Överskottsresursteorin är framtagen av Burghardts och handlar om varför olika arter leker. Inom teorin har fem olika sorters lek identifierats vilka individen utgår ifrån när den leker. De benämns som *Rörelselek*, *låtsaslek*, *sociallek*, *regel*lek och *lek med objekt* eller även kallat *konstruktionslek* och är de leksorter vi utgår ifrån under denna studie. Teorin benämns som överskottsresursteorin och utgår ifrån olika kriterier som måste uppfyllas för att människan skall vilja leka enligt Burghardt (2006, s. 70-78). Denna teori finns med som grund i vår studie eftersom det är barnens lek vi undersöker. Det första kriteriet går ut på att handlingar i lek ska vara fantasifulla, medan det andra kriteriet grundar sig på att leken skall vara spontan, rofullt, belönande och avsiktligt (Burghardt 2006, s. 70-78). Ett annat kriterium är att leken skall utgå ifrån igenkännbara beteendemönster som antingen kan vara överdrivna, ofullständiga eller modifierade. Det kan exempelvis handla om att leka att man duschar men fullföljer inte allt i vad en duschrutin innebär. Det näst sista kriteriet för Burghardts teori om lek innefattar upprepningar, vilket innebär att den som leker vill testa att göra om leken ytterligare gånger medan det femte och sista kriteriet handlar om att de som leker är individer som är friska, tillfreds, mätta och avslappnade (Burghardt 2006, s. 70-78).

Överskottsresursteorin framställer leken som ömtålig och krävande men samtidigt stabil då den är en medfödd effekt i denna teori och bör därför tas i beaktning, förklarar Jensen (2013, s. 42-48). Detta kan göras genom att på förskolan skapa goda förutsättningar för lek samt att skapa stimulerande och trygga miljöer men även få syn på barns behov och utveckling. Jensen (2013, s. 42-48) beskriver även att leken i överskottsresursteorin motiveras inte på liknande sätt för alla olika djurarter eftersom vi alla har olika behov och individen behöver få erfara mycket då erfarenheterna leder till lek och olika typer av lek. I den här studien kopplar vi överskottsresursteorin till pedagogernas arbete genom att det är de vuxnas ansvar att ge barnen de rätta förutsättningarna samt möjligheterna för att de ska kunna leka.

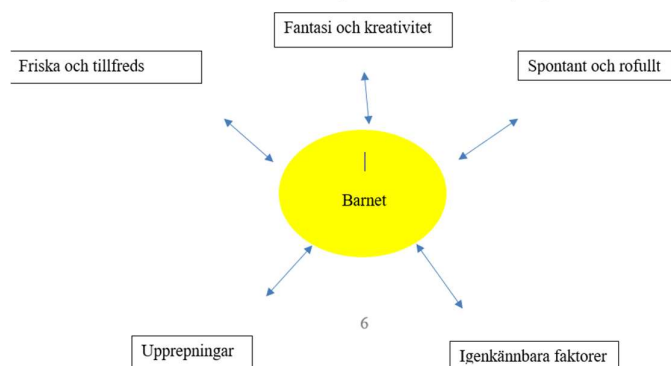

Fig. 2 visar vad barnet behöver för att kunna leka enligt överskottsresursteorin

2.3.3 Pellegrinis flexibla lek

Den flexibla leken är en teori skapad av Pellegrini. Teorin utgår ifrån att olika sorters lek ger olika sorters lärande samt att barn behöver vara på en för dem välkänd plats för att leken ska kunna äga rum. Pellegrinis forskning utgår ifrån att pojkar och flickor har olika genetiska förutsättningar för att kunna leka (Pellegrini 2009, s. 86-87). Att barn leker på olika sätt beroende på vilken könstillhörighet barnen har ser han som naturligt. Han menar att barnen har olika sorters genetiska mål med sin lek samt att detta är något biologiskt som inte går att påverka (Pellegrini 2009, s. 86-87). I den sociala leken framför Pellegrini (2009, s. 112-113, 134-135, 152-153, 183) att barnen får öva upp sin sociala kompetens och träna på vilka beteendemönster de bör använda sig av i olika situationer, medan barnen i låtsasleken lär sig att ta hänsyn till andras synsätt samt träna upp sin kognitiva förmåga. Pellegrini menar även att rörelseleken är ett sätt för barnen att öva upp sin motoriska förmåga och fysisk träning. Han förklarar att barnen under konstruktionslek leker för att utvidga sin kreativa förmåga och träna på att hitta alternativa sätt att använda artefakter på och att barnen när de leker den här sortens lek leker de olika. Flickorna leker konstruktionslek i övningssyfte inför framtiden medan pojkarna använder leken för att få utlopp för sin lust att bygga (Pellegrini 2009, s. 134-135, 183). Under regellek får barnen träna upp strategier att använda sig av under lekens gång samt öva upp sin förmåga att samspela med andra men även använda sig av fysisk träning, menar Pellegrini (2009, s. 196-197). I vår studie undersöker vi vilka olika sorters lekar barnen leker utifrån könstillhörighet samt vilket lärande som pedagogerna kan koppla till leken.

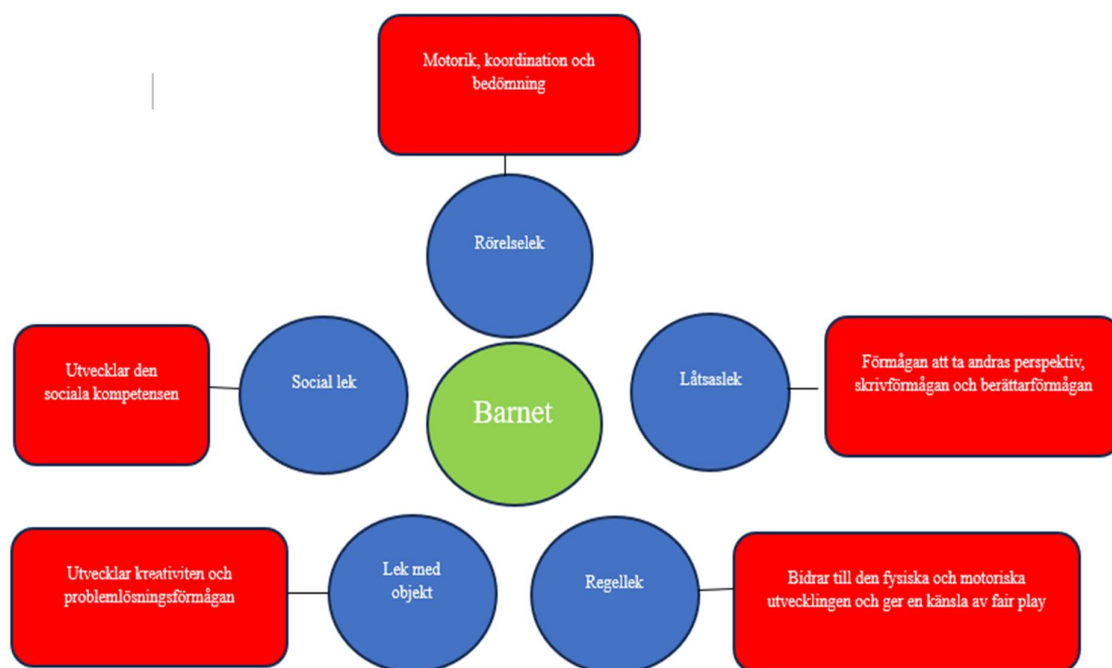

Fig.3 visar vilka sorters lärande de olika formerna av lek ger barnet, enligt Pellegrini.

3. METOD

I detta kapitel beskrivs vårt val av metod, tillvägagångssätt, undersökningens trovärdighet och tillförlitlighet samt vilka etiska övervägande vi gjort när vi undersökt skillnaden mellan pojkar och flickors lek samt vad leken ger dem för kunskaper.

3.1 Enkät

Då vi valt att undersöka skillnaden mellan pojkars och flickors lek kunde både intervjuer och enkät varit användbart. Vi valde att göra en enkät då vi ville nå ut till ett brett urval av svars personer för att få svar på våra frågeställningar. En fördel som vi kan se med att använda enkät är att det går att få ett stort antal svar och således få ett bättre och starkare underlag. Det här framförde även Arnqvist (2021, s.151), då han menar att enkäter ger fler svar jämfört med intervjuer som endast ger ett fåtal svar. Nackdelen med enkäten är att bortfallet kan bli stort då motivationen till att svara inte är lika stor som vid en intervju. Bringsrud Fekjær (2017, s. 13-14) ser det som negativt då enkäter kan bli begränsade och opersonliga medan Björkdahl Ordell (2007, s. 85) ser det ur en annan aspekt. Hon menar att en enkät kan vara enklare att svara på eftersom den inte är personlig.

Vi började arbetet med att formulera frågor till enkäten. För att vi skulle få en bra kvalitet på vår enkät tog vi till oss det som Larsen (2018, s. 68) beskriver kring hur en enkät bör utformas. Larsen menar att en enkät bör ha välformulerade frågor, ett väl strukturerat upplägg samt att svarsalternativen ska vara tydliga och enkla att förstå då respondenten inte har någon möjlighet att ställa frågor kring dem såsom de har vid en intervju. Vi valde noga ut vilka bakgrundsvariabler vi ansåg vara viktiga i vår undersökning. Enligt Larsen (2018, s. 71-72) är de här variablerna lätta att svara på samtidigt som de är viktiga för den efterföljande analysen. Variablerna som vi valde ut var ålder, kön, yrkestitel, yrkesår, förskolans placering, barngruppens storlek och ålder på barnen. Efter att ha diskuterat variablerna kom vi fram till att kön inte var relevant att använda i vår undersökning. Detta eftersom andelen män inom förskolan är väldigt liten och att vi inte skulle kunna få ut något av den variabeln.

Efter frågorna med variablerna la vi in fyra frågor kring barnens lek inomhus samt utomhus. De här frågorna kunde besvaras utifrån en femgradig skala med alternativen leker aldrig, leker sällan, leker ibland, leker ofta samt leker mycket ofta. Femgradig ordinalskala beskrivs av Christoffersen och Johannessen (2015, s. 157) som ett bra arbetssätt, då det enligt flera studier ger störst reliabilitet samt att en femgradig ordinalskala gör det möjligt att skapa omfattande statistiskt underlag för undersökningar.

Vår enkät är en semistrukturerad variant där det förekommer frågor med fasta svarsalternativ samt en fråga med öppet svar. Christoffersen och Johannessen (2015, s. 152) menar att fasta svarsalternativ är tidsbesparande för respondenten då det inte behövs läggas tid på formuleringar i svaren. Enkäter med fasta svarsalternativ kan ses som strukturerade förkodade formulär. Christoffersen och Johannessen (2015, s. 152) beskriver att det går att kombinera förkodat material med öppna frågor och att det då kallas för semistrukturerad enkät. För att kunna nå ett bredare resultat i undersökningen valde vi att avsluta enkäten med en öppen fråga där respondenten gavs utrymme att själv reflektera kring sambandet mellan barns lek och lärande. Vi undrade över vilken sorts lärande pedagoger kunde koppla till de mest förekommande lekarna och om pedagoger kunde se någon skillnad mellan pojkars och flickors lärande genom leken. I anslutning till frågan förtydligade vi även att de inte skulle skriva om något enskilt barn, detta för att inte någons identitet skulle kunna röjas.

3.2 Urval och bortfall

Vårt urval består av barnskötare, förskollärare samt övriga pedagoger som är verksamma på de aktuella förskolorna. Vi valde att ta med alla som arbetar med barnen på förskolan för att få fler aspekter kring barnens lek och lärande. Dessutom har vi valt ut förskolor belägna i olika stora orter för att öka representativiteten. Urvalet som vi gjort kan sägas vara av typen klusterurval, vilket Åberg-Bengtsson och Pramling (2023, s. 188) beskriver som en metod där respondenterna slumpvis väljs ut. Den här metoden används i de fall där stickprov anses vara för komplicerat att genomföra. Begreppet urval avser de som deltar i undersökningen samt påverkar den. Beroende på hur urvalet görs kan resultatet bli mer eller mindre tillförlitligt. Urvalet påverkas dessutom av eventuella bortfall, enligt Bringsrud Fekjær (2017, s. 63-64).

Vi valde att skicka ut enkäten till förskolor som vi sedan tidigare har anknytning till och där rektorerne vet vilka vi är. Genom att vi valde ut de här förskolorna kunde vi få hjälp av rektorerne att sprida enkäten på ett kontrollerat sätt till pedagoger som vi inte har någon anknytning till. Totalt skickades enkäten ut till 53 personer varav 26 personer besvarade den. Det visar på ett stort bortfall på över 50%. Detta kopplar vi till det som Bringsrud Fekjær (2017, s. 22) beskriver kring hur ökade bortfall blir allt vanligare samt att man får vara nöjd om hälften svarar då det oftast bara är kring 30% som väljer att delta. Åberg-Bengtsson och Pramling (2020, s. 191) menar att det inte hjälper om du skickar enkäten till många respondenter om inte merparten svarar.

3.3 Genomförande

Vårt genomförande av studien påbörjades genom att vi sökte efter relevant forskning i Primo. Primo är bibliotekets söktjänst för att bland annat kunna göra sökningar på litteratur, databaser, artiklar, studier eller avhandlingar. Vi använde oss av sökorden, ”lek”, ”lärande”, ”genus” samt ”play”, ”learning” och ”gender” samt inställningarna ”peer review” och ”fulltext” för att hitta tidigare forskning. Efter att ha hittat ett antal relevanta artiklar granskade vi dem för att sedan välja ut vilka som kunde användas i arbetet samt hjälpa oss att formulera fram ett syfte samt våra frågeställningar. Vi valde att endast använda forskning från år 2005 och senare samt forskning från länder där barnsyn och skolsystem påminner om det svenska.

Nästa steg i arbetet var att bestämma om vi skulle göra intervjuer eller en enkät och valet föll på enkät då vi ville ha in ett flertal svar från olika håll i landet. För att få svar på vårt syfte samt frågeställningarna började vi därefter att formulera frågor till enkäten. Dessa frågor blev utvalda utefter tänkbara möjliga variabler som kan anses vara viktiga för undersökningens resultat.

Enkäten byggdes upp i Sunet Survey, vilket är en molnbaserad tjänst för enkätundersökningar. I verktyget finns flera olika valmöjligheter när det gäller svarsalternativ. Vi valde att använda oss av både envals- och flervalssvar beroende på frågans art. Andra inställningar som var möjliga var att välja huruvida enkäten skulle vara anonym, respondent eller publik. Då både anonym- och respondentalternativen krävde att vi skulle lägga in alla mailadresser i Sunet Survey valde vi i stället att göra en publik inställning och själva skicka ut länken till våra respondenter. Detta gjorde vi med tanke på att minska vårt bortfall. I verktyget gick det att styra huruvida samma enhet skulle kunna svara mer än en gång på enkäten. Där gjorde vi ett övervägande och kom fram till att vi måste tillåta svar från samma enhet eftersom flera pedagoger ofta delar enhet.

När enkäten var inlagt i Sunet Survey valde vi att göra en pilotstudie genom att skicka ut den till ett antal personer i syfte att testa så att den fungerade korrekt samt att frågorna var lätta att förstå. I samband med detta test uppdagades det att några inställningar var felaktiga. Det ena felet orsakade att en envalsfråga gick det att ange flera svar på. Ett annat problem som uppdagades var att några frågor hade fått fel inställningar på svarsalternativen vilket vi åtgärdade snabbt. Några andra problem dök inte upp och enkäten skickades sedan ut i form av en länk via mejl till rektorer som i sin tur hjälpte oss att nå ut till respondenterna. I mejlet fanns även ett missivbrev med viktig information kring studien. Det innehöll information kring samtycke, personuppgiftslagring samt kontaktuppgifter till oss studenter. Rektorerna fick i uppgift att delge oss hur många respondenter de skickat ut enkäten till för att vi skulle ha kontroll på antalet. Vi gav respondenterna 14 dagar på sig att svara innan länken stängdes ner.

När enkäten var utskickad påbörjades arbetet med att skapa en struktur för vårt arbete. Vi lade upp en plan för hur arbetet skulle fortskrida för att hinna bli klara i tid. Därefter började vi skriva på inledningen samt leta efter användbar litteratur för att kunna presentera vårt ämnesområde. Efter detta följde arbetet med att redogöra för vilken tidigare forskning som fanns på området samt förklara våra centrala begrepp så att läsaren blir införstådd med vilken tolkning av dem som vi använt. När det var klart gick vi vidare och började skriva på metoddelen i arbetet och bestämde oss för att dela upp den i sju underrubriker för att vi ville göra det enklare för vår läsare att urskilja vad som är vad. Nästa etapp för arbetet var att gå tillbaka till enkäten då svarstiden löpt ut. Vi samlade in alla svaren för att sedan skapa diagram i Word för att få ett enhetligt arbete samt redovisa vårt resultat. Därefter påbörjades arbetet med att analysera de skriftliga svaren.

Vi har i arbetet med undersökningen arbetat parallellt med varandra och har på så sätt gjort olika delar av arbetet för att sedan byta plats och korrigerat samt lagt till i det den andra har gjort. Vi har under hela tiden arbetat via Zoom samt i ett gemensamt dokument. Under arbetets gång har vi diskuterat vad man kan skriva eller göra på de olika delarna, vilket i sin tur har gjort att båda har varit delaktiga i alla delar av undersökningen. När vi arbetat med samma stycke har vi båda letat referenser och format meningar samt att vi formulerat frågorna i enkäten gemensamt.

3.4 Analys och bearbetning

När enkät används som metod kan svaren på våra stängda frågor anses tala för sig själva, medan den öppna frågan kräver analys och tolkning vilket beskrivs av Christoffersen och Johannessen (2015, s. 41). När vi började undersöka vilka svar vi fått på vår enkät startade vi med att gå igenom hur svaren såg ut, för att därefter göra ett urval bland enkätfrågorna. Urvalet gjordes då en del frågor och svar inte gav någon relevans för vårt fortsatta arbete. Detta beskrivs även av Björkdahl Ordell (2007, s. 92-93), då hon menar att man bör göra överväganden kring frågornas relevans till undersökningen. De första frågorna i enkäten bestod av frågor på nominalnivå kring respondenten samt hans arbetsplats, vilka vi redovisade i sin helhet. Därefter öppnade vi ett Excel-ark där vi sammanställde medelvärdet vilket vi fått fram från Sunet Survey. Detta gjorde vi för att se likheter och skillnader kring hur lekens förekomst såg ut. Medelvärdet använde vi sedan för att skapa ett stapeldiagram där skillnader mellan förekomsten av olika sorters lek samt mellan könen synliggjordes.

Därefter gjorde vi en analys av de öppna frågorna. Vi kategoriserade svaren utefter olika teman för vad som var återkommande men också för vad som kan anses sticka ut eller för det som utefter vårt syfte och frågeställningar inte är relevant. För att synliggöra olika sorters

teman använde vi oss av överstrykningspennor i olika färger där varje färg symboliserar ett tema. Det här gjordes i enlighet med hur Fejes och Tornberg (2019, s. 35) beskriver en kvalitativ analys. De beskriver att forskaren ska arbeta aktivt med svaren samt att dessa ska brytas ner i mindre enheter för att kunna hitta mönster som binder dem samman. Vi gick igenom de skriftliga svaren och letade efter olika synsätt bland svaren. För varje gång vi läste svaren framkom nya detaljer men till sist var vi nöjda och formulerade då ett gemensamt resultat av svaren. Vi avslutade med att sammanfatta svaren till vårt resultat med kopplingar till våra forskningsfrågor. Detta gjorde vi då Rönnerman (2023, s. 312) menar att det är viktigt att noggrant gå igenom insamlade data samt att undersöka med öppna ögon för att med flera olika synsätt gå genom data så att inget missas.

3.5 Forskningsetiska överväganden

Detta avsnitt syftar till att redovisa vilka etiska överväganden som vi gjort i denna undersökning för att kunna visa respekt för våra deltagare samt att motivera inhämtningen av kunskapen kring barns lek, genus och lärande. Detta då etiska överväganden handlar om att hitta balansen mellan att skydda individen och utvecklingen för samhällets skull, menar Vetenskapsrådet (2017, s. 7-8).

När vi gjort vår enkät har vi varit noga med att följa råden som Vetenskapsrådet (2017, s. 13, 14,40) skriver om. Vi har tagit hänsyn till individskyddskravet samt forskningskravet i vårt arbete genom att vi har använt Sunet Survey där enkäten blir avidentifierad. Det innebär att kopplingarna mellan personen och enkäten tas bort och att svaren därmed inte går att koppla till en viss individ. För att följa forskningskravet skrev vi ett missivbrev där vi delgav vår information kring våra etiska överväganden. I vårt missivbrev har vi en fråga om respondenten samtycker till att vara med och delgetts information kring studiens syfte samt att deras svar kommer att användas i forskning om barns lek och lärande. Detta för att säkerhetsställa att deltagarna känner att deras integritet tas på allvar men också för att vi ville ha ett gott förhållningssätt till etik och på så sätt försäkra oss själva att vi utfört enkäten på ett respektfullt och gynnande sätt.

I enlighet med Vetenskapsrådet (2017, s. 40) har vi även tagit hänsyn till respondenternas konfidentialitet då vi har informerat respondenterna om att det endast är de undersökande studenterna som kommer att läsa svaren från enkäten samt att uppgifterna endast kommer att användas i forskning. Eventuella citat som används i resultatet har publicerats i en avkodad form. Det här kan även kopplas till det som Björkdahl Ordell (2007, s. 90) beskriver kring vikten av konfidentialitetskravet i anknytning till enkät som redskap och att det då handlar om överväganden vid sammanställningen och presentationen av sin data för att personer inte skall kunna bli identifierade. Hon framför även att när man gör enkäter som student bör du informera om vilka som kommer till att kunna nyttja informationen som du samlar in och att det bara kommer att få användas i forskning. De etiska kraven är enligt Vetenskapsrådet (2017, s. 17) många gånger mer omfattande än vad de lagliga kraven är även om de kan se ganska lika ut. Vetenskapsrådet menar att om man följer de etiska kraven så kan det anses vara detsamma som att hålla en god forskningssed.

Vi har även bifogat informationen kring hur vi samt högskolan hanterar personuppgifterna enligt GDPR. Vi har beskrivit var uppgifterna lagras samt hur länge uppgifterna kommer att sparas. GDPR är en lag som reglerar hur personuppgifter får hanteras. Löfdahl Hultman (2021, s. 35) beskriver vilka rättigheter deltagare i olika undersökningar har. Det handlar om att deltagarna ska få information kring hur uppgifterna hanteras, vem de kan vända sig till om

de har frågor eller vill ta bort någon uppgift samt hur de ska göra för att få ta del av vilka uppgifter som finns sparade om dem.

3.6 Reliabilitet och validitet

Kihlström (2007, s. 231-232) benämner validitet som att det rör giltigheten av studien, vilket i sin tur innebär att du granskar det som studien avser att undersöka samt att de verktyg du använder för att mäta giltigheten bör testas innan undersökningen genomförs. För att öka giltigheten kan du låta en vetenskapligt skolad individ kontrollera och syna dina undersökningsverktyg och i vissa fall ge yrkanden på förbättringar (Kihlström 2007, s. 231-232). Detta gör att man undviker eventuella problem i huvudstudien. Ett annat sätt för att uppnå hög validitet i sin studie är att använda sig av triangulering vilket innebär att forskaren undersöker med hjälp av flera verktyg under samma studie.

Reliabiliteten är det som rör trovärdigheten och tillförlitligheten, vilket innebär att man kan lita på resultatet, menar Kihlström (2007, s. 231-232). I detta fall beskriver Kihlström att det gäller att den som genomför studien är tränad på uppgiften. Roos (2021, s. 114-118) framför att reliabiliteten påvisar om studien är strukturerad samt har ett tydligt och genomtänkt tillvägagångsätt samt att om den är utförd med noggrannhet men även om man samlat in en tillräcklig mängd av empiri för studien. Detta kan ses som en del av det som Åberg-Bengtsson och Pramling (2023, s. 192-193) förklarar, att validiteten och reliabiliteten har ett sammanhang. De två begreppen kan tillägnas hur-frågan genom att forskaren utför studien med en noggrannhet samt formulerar och ställer frågorna som utformats ifrån en struktur, vilket gör att den går att testas av en annan individ och resultatet kommer förbli detsamma.

I vårt fall har vi ökat vår giltighet i studien då vi använt oss av det som Kihlström (2007, s. 164, 231) kallar för innehållsvaliditet, då vi gjorde en pilotstudie. Vi skickade ut vår enkät till ämneskunniga inom området såsom rektorer och lärare, för att få förbättringsmöjligheter innan vi skickade ut enkäten till våra tilltänkta respondenter. Detta gav oss värdefull information kring vilka problem som fanns med enkäten. Problemen som fanns var två olika former av fel i svarsinställningarna vilka redigerades omgående. Man skulle även kunna argumentera för att vår studie har en hög validitet eftersom vi använder oss av olika arbetssätt i vår studie då vi har en semistrukturerad undersökning med både öppna och stängda frågor i enkäten. När det kommer till vår studies reliabilitet har vi ökat den genom att vi dels under vår utbildning har fått många tillfällen för att öva på att göra undersökningar, dels att vi varit noga kring struktur och tillvägagångssätt genom hela studiens gång för att säkerhetsställa att resultatet skall bli tillförlitligt och visa på det som undersökningen syftar till.

4. RESULTAT

I detta kapitel kommer vi att redogöra för resultatet ifrån enkätstudien. Resultatet kommer att synliggöras genom olika former av diagram och avser att svara på syftet med undersökningen, vilket är att ta reda på om det finns någon skillnad mellan pojkars och flickors lek och om sambandet mellan genus och lek visar på någon skillnad på barnens lärande genom leken. Detta kommer att göras med hjälp av våra frågeställningar *Vilka lekar leker barn inomhus respektive utomhus på förskolan idag?* Samt *Vilket lärande kan pedagogerna koppla till pojkars respektive flickors lek?* Resultatet baseras på svaren från 26 respondenter. I första avsnittet redovisas grundläggande information kring våra respondenter och deras arbetsplats. I andra avsnittet redovisas förekomsten av olika leksorter på förskolan idag, vilket kommer att svara på frågeställningen *Vilka lekar leker barn inomhus respektive utomhus på förskolan idag?* Det tredje avsnittet avser att svara på frågan *vilket lärande kan pedagogerna koppla till pojkars respektive flickors lek?*

4.1 Respondenterna

Av respondenterna uppgav fyra (4) procent att de var yngre än 20 år medan merparten svarade att de var äldre än 31 år (se fig. 4 nedan). De flesta respondenterna har angivit att de är förskollärare (77%) (se fig. 5 nedan). Förutom förskollärare deltog även barnskötare (19%) samt personal med annan utbildning (4%) i studien. När det kommer till respondenternas antal år i yrket (se fig. 6 nedan) så har mer än hälften (84%) svarat att de arbetat mer än 11 år inom yrket. Endast 15% har angivit att de arbetat mindre än 3 år. Den genomsnittlige respondenten är således en förskollärare som är äldre än 31 år samt som har arbetat i mer än 11 år inom yrket.

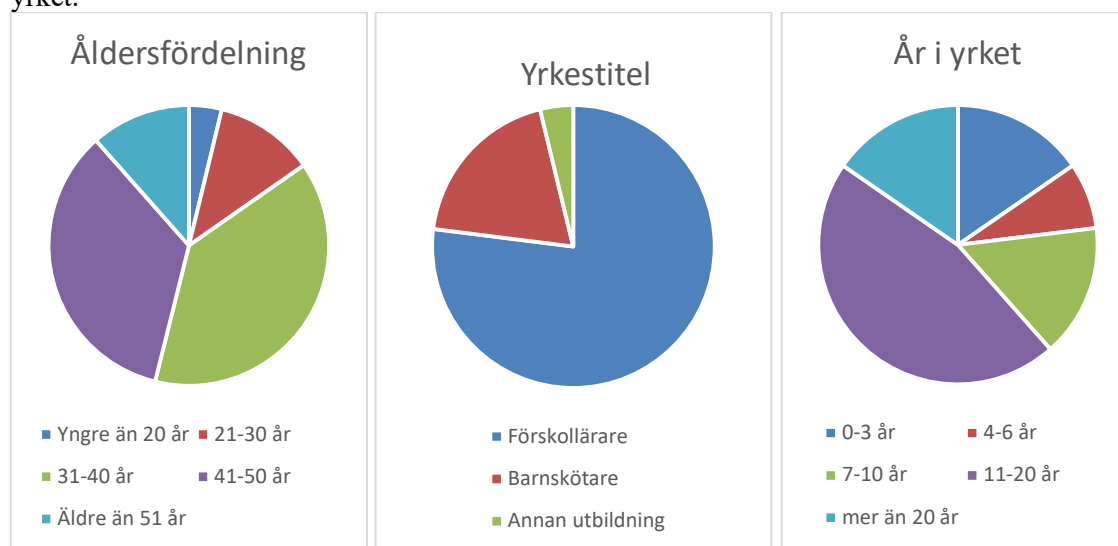

Fig.4 visar på åldersfördelningen mellan respondenterna

Fig.5 visar på fördelningen mellan olika yrkestitlar

Fig.6 visar hur många år respondenterna arbetat i yrket

Informationen kring respondenternas bakgrund skiljer sig åt vilket kan ha betydelse för vårt resultat. Det här är något vi diskuterar i vår resultatdiskussion.

4.2 Förekomst av olika sorters lekar

Vid undersökningen av vilka lekar barn leker inomhus på förskolan idag kan man utifrån vårt resultat (se fig. 7 nedan) se att pedagogerna anser att pojkar leker mest konstruktionslek medan flickorna ägnar sig mer åt den sociala leken. Bland svaren går det att utläsa att pedagogerna

anser att alla leksorterna finns representerade men i varierande mängd. Regelleken är den sortens lek som enligt pedagogerna förekommer minst. När det kommer till vilka lekar barn leker utomhus på förskolan idag kan vi i resultatet (*se fig.8 nedan*) se att pedagogerna har svarat att barn leker olika beroende på kön samt att flickor även ute leker sociala lekar medan pojkar ägnar sig åt rörelselek. I likhet med inomhus så förekommer alla sorters lek utomhus även om regelleken är mindre representerad.

Resultatet (*se fig.7 nedan*) visar att pedagogerna svarat att barns lek inomhus skiljer sig åt beroende på barnets kön. Pojkar leker enligt pedagogerna i större utsträckning konstruktionslek, medelvärdet ligger på 4,2, men samtidigt har 15 av 26 respondenter angett att flickorna ofta leker konstruktionslek inomhus (medelvärde 3,7). Pedagogerna har svarat att flickor leker mer social lek (medelvärde 4,2 spridning 3-5) än pojkarna (medelvärde 3,7 spridning 2-5). Här kan vi se att värdena är motsatta gentemot konstruktionsleken. Resultatet på låtsasleken visar att den förekommer oftare bland flickorna även om pojkarnas resultat är i närheten. Här går det att se att de flesta av pojkarnas resultat ligger på svarsalternativen *leker ibland* samt *leker ofta* medan flickorna resultat ligger mer på svarsalternativen *leker ofta* samt *leker mycket ofta*. Leksorterna regellek och rörelselek skiljer sig inte åt mellan könen men vi kan se att rörelselek har ett högre medelvärde (3,7 samt 3,7) än regelleken (medelvärde 2,9 samt 2,9). Förekomsten av de olika leksorterna är över medel förutom när det gäller regelleken vilken hamnar strax under medel.

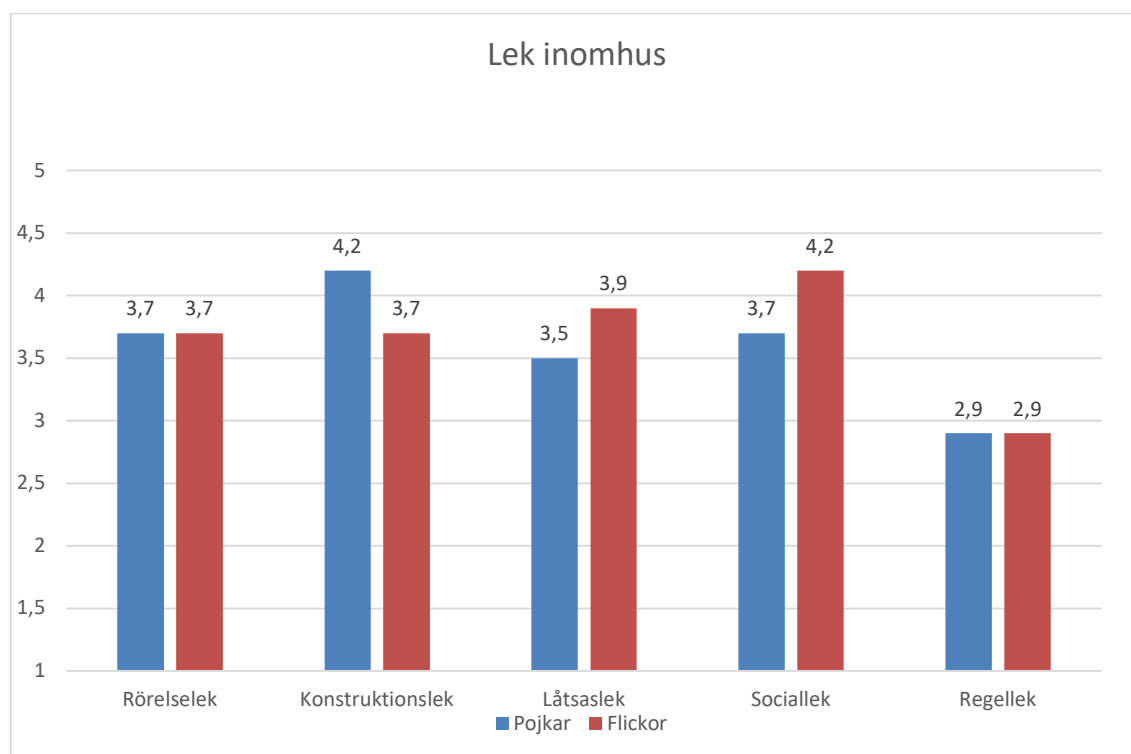

Fig.7 visar pojkar och flickors frekvens av olika sorters lek inomhus angett i medelvärde där 1 motsvarar leker aldrig och 5 motsvarar leker mycket ofta

Resultatet (*se fig.9 nedan*) visar att barns lek utomhus är delad mellan könen då pojkar ägnar sig mest åt rörelselek medan flickorna ägnar sig mest åt social lek. Rörelseleken och den sociala lekens värden kan ses som varandras motsatser då värdena är samma men tvärtemot varandra beroende på könstillhörighet. Konstruktionsleken är den leken som har störst

skillnad när det gäller medelvärde eftersom flickornas medelvärde är 3 (spridning 1-5) och pojkarnas medelvärde 3,6 (spridning 2-5). Regelleken har även utomhus lägre värden än de andra leksorterna. Flickorna hamnar på ett medelvärde på 2,9 vilket även pojkarna gör. Det finns även en stor spridning i resultatet från regelleken där spridningen spänner från 1-5. I resultatet av låtsasleken kan vi se att pojkar i något högre utsträckning leker låtsaslekar utomhus än inomhus.

I resultatet (*se fig.9 nedan*) går det att se skillnader mellan hur barn leker inomhus och utomhus. Flickorna leker mer konstruktionslek inomhus än utomhus vilket även kan ses hos pojkarna. Pojkarna leker mer rörelselek utomhus än de gör inomhus medan regelleken har liknande förekomst inomhus som utomhus.

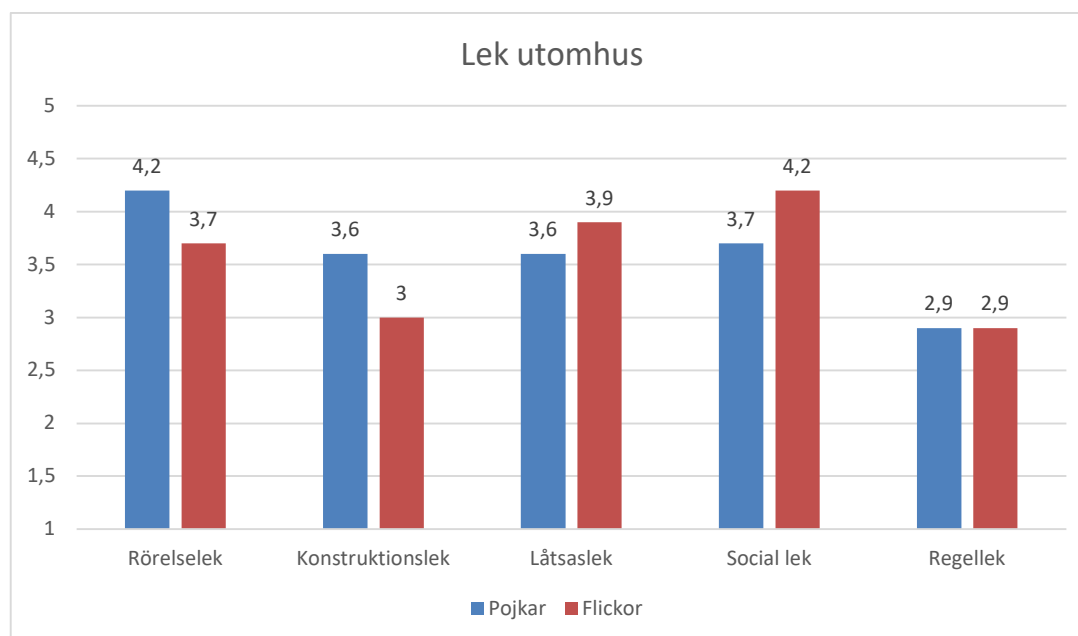

Fig.8 visar pojkarnas och flickornas frekvens av olika sorters lek utomhus angivet i medelvärde där 1 motsvarar leker aldrig och 5 motsvarar leker mycket ofta

Resultatet visar på att barn leker alla sorters lekar i någon omfattning även om regelleken är mindre förekommande än de andra leksorterna. Konstruktionsleken är den vanligaste leksorten bland pojkarna inomhus medan rörelseleken dominerar utomhus. Bland flickorna är den sociala leken mest förekommande både inne och ute medan konstruktionsleken ute är minst förekommande, enligt pedagogerna.

4.3 Pedagogernas syn på koppling mellan lek och lärande

Pedagogernas svar på vilket lärande de kan koppla till pojkars respektive flickors lek, visar att de ser att pojkar lär sig problemlösning, logiskt tänkande, motoriskt samt matematik i större utsträckning än flickorna. Flickorna däremot lär sig mer kring socialt samspel, kommunikation, språk och kreativt tänkande än pojkarna. Dock visar en del svar på att pojkar och flickor lär sig samma saker men på olika sätt. I pedagogernas svar går det att utläsa att barnen leker samma lekar men att lärandet genom leken ser olika ut beroende på kön.

I pedagogernas svar kring vilken sorts lärande de kan koppla till de mest förekommande lekarna och huruvida de kan se någon skillnad mellan pojkars och flickors lärande genom leken, kan vi se att sju personer angav att pojkar lär sig problemlösning, matematik samt

logiskt tänkande när de leker (se deltagare 1&2). Flickorna däremot lär sig mer socialt och kring samspel med andra (7st respondenter). Flickorna leker enligt svaren mer mamma-, pappa-, barnlek och övar genom leken upp sina sociala färdigheter. Pojkarna är mer intresserade av att leka konstruktionslek och enligt våra svar så ger det ett mer konkret lärande (se deltagare 1&2).

"Pojkar leker mycket konstruktion som leder till problemlösnings förmåga och även samarbete, fantasi. Medan flickor leker mycket sociala och lässas lekar såsom mamma, pappa barn där de lär sig socialt samspel och fantasi m.m". Deltagare 1

"Flickorna tränar mer på de sociala lärande medan killar är mer konkret i sitt lärande" Deltagare 2

Empirin visade även att sju av respondenterna har förklarat att de inte kan se någon form av skillnad i lärandet hos barnen. Av de här sju respondenterna var merparten barnskötare med lång erfarenhet av yrket. I ett av svaren framgår att i små barns lek finns det ingen skillnad i lärande mellan könen medan det i ett annat svar beskrivs hur alla barn lär sig lika och att det inte går att urskilja någon skillnad i lärandet mellan könen (se deltagare 3&4). Ett annat svar beskriver att barnets ålder och utvecklingsnivå påverkar lärandet samt kunskapsinhämtningen mer än vad könstillhörigheten gör.

"Med de yngre barnen så får man följa barnens stora utveckling från bredvid lek till att få samspel med andra barn och roller startar. Att se språket naturligt kommer i lekar med andra barn. Ser inte skillnader mellan pojkar och flickor. I de yngre åldrarna så ser vi inte att kön speglar barnets lek." Deltagare 3

"Hos oss ser vi att lärandet sker väldigt lika och inget kopplat till kön. Våra barn är mångsidiga i både vem de leker med och vad de leker med. Trots en barngrupp med 23 flickor och 11 pojkar." Deltagare 4

20 personer har angivit att pojkar och flickor leker samma lekar men att de lär sig olika saker genom leken. Av de här 20 personerna var merparten förskollärare med lång yrkeserfarenhet. Vårt resultat visar att pojkarna använder sig av konstruktionsleken för att bygga något utan att ha ett bestämt mål med byggandet. Flickorna däremot använder sig av konstruktionslek för att skapa ett objekt som de kan använda i en annan lek som exempelvis den sociala leken eller låtsasleken. När det gäller rörelseleken använder flickorna cykeln för att de tycker att det är roligt att cykla medan pojkarna använder cykeln som ett substitut för något annat som till exempel en traktor eller en lastbil i en låtsaslek. I den sociala leken framgår det av vårt resultat att pojkar och flickor ofta leker tillsammans samt att barnens olika personliga erfarenheter påverkar leken. Det här gör att barnen får med sig olika nya erfarenheter från leken och således blir lärandet olika mellan barnen (se deltagare 5).

"I konstruktionsleken är fokus mycket på att hjälpa varandra och att ge varandra tips i konstruerandet. Skillnaden mellan könen som jag kan se är att flickorna bygger mer till något, tex djur eller figurer. I den sociala leken märker man att barnen väver in sina personliga erfarenheter och barnen har olika erfarenheter i sina ryggsäckar. Där kan de lära av varandra och se nya perspektiv. Mycket handlar de om att de vidgar sin värdegrund och funderar kring etik, moral och allas lika värde." Deltagare 5

I citatet ovan (deltagare 5) kan vi utläsa att barnen leker tillsammans samt att de lär sig av varandra. En annan respondent har beskrivit att när barnen leker tillsammans är det viktigt med en närvarande pedagog som utmanar barnens lek för att ta den vidare och utveckla nya kunskaper hos barnen. Vårt resultat visar på vikten av att pedagogerna är närvarande och engagerade i barnens lek.

4.4 Sammanfattning av resultat

Utifrån frågeställningen om vilka sorters lekar pedagogerna kan se att barnen leker utomhus respektive inomhus visar resultatet att pojkar och flickor leker samma sorters lekar även om de leker olika mycket av konstruktionslek, sociallek, låtsaslek, rörelselek och regellek. Sammanfattningsvis var skillnaden mellan utomhusleken och inomhusleken liten utefter pedagogernas synsätt. Det som skiljer lekarna i de olika miljöerna åt är att konstruktionslek är mer förekommande inomhus än utomhus av båda könen samt att rörelselek är mer förekommande utomhus bland pojkarna medan flickorna leker sociallek oavsett miljö.

Vi kan i resultatet, på frågan om vilket lärande pedagogerna kunde koppla till pojkar respektive flickors lek, se att majoriteten av pedagogerna anser att barn leker samma lekar men att lärandet ser olika ut beroende på könstillhörighet. Pedagogerna ser att barnen har olika mål med leken och att lärandet således blir olika beroende kön.

5. DISKUSSION

I detta kapitel kommer vi till att diskutera vår metod och sättet vi använder den på under rubriken metoddiskussion. Vi kommer även att diskutera resultatet i förhållande till den tidigare forskningen. Detta kommer att göras i två avsnitt utifrån våra frågeställningar.

5.1 Metoddiskussion

Då undersökningens syfte var att ta reda på om det finns någon skillnad mellan pojkars och flickors lek och om relationen mellan genus och lek visar på någon skillnad på barnens lärande genom leken valde vi metoden enkät. Enkät kan ses som en metod med både fördelar och nackdelar. En fördel är att enkät är en metod där resultatet framkommer som mätbar data som svarar på hur många eller hur mycket. Denna metod gör det enklare för oss att nå ut till många respondenter och på så sätt få många personers åsikt om barnens lek. Genom metoden har vi fått fram statistik och siffror som hjälper oss att svara på våra frågeställningar för att kunna uppnå syftet med undersökningen. En nackdel kan anses vara att enkäten är opersonlig och lätt för respondenterna att strunta i. Det här kan dock även ses som en fördel då en opersonlig enkät kan kännas lättare att besvara när det kommer till ämnen av känsligare karaktär.

För att stärka upp enkätens resultat valde vi att avsluta den med en öppen fråga där respondenterna själva fick skriva sina åsikter och tankar kring barnens lek och lärande. Det här såg vi som en styrka i vårt arbete då vi fick fler möjligheter att analysera svaren på. En nackdel var att frågan tog tid att svara på och att personal inom förskolan inte alltid har den tiden att lägga på undersökningar. Arnqvist (2021, s. 151) menar att är man intresserad av att få flera svar så är enkät ett bra redskap. Likaså när man är intresserad av hur personalen på en förskola ser på olika innehåll som finns i verksamheten eller hur ofta något förekommer är enkät ett hjälpmedel i undersökningen (Arnqvist 2021, s. 151).

Vid utformning av enkäter är det viktigt att frågorna är noga genomtänkta då de skall ge svar på undersökningens syfte och frågeställningar. En svaghet med frågorna som ställs i enkäten kan vara att respondenterna inte förstår orden eller uttrycken vilket gör att de inte kan svara (Christoffersen & Johannessen 2015, s. 152). Vi kan i svaren från vår enkät se att ett par respondenter inte förstått den öppna frågan. De här två respondenterna utgör dock endast åtta procent av respondenterna. De övriga frågorna i enkäten verkar alla ha förstått på rätt sätt. Det här tyder på att våra frågor i enkäten verkar ha bra reliabilitet då Björkdahl Ordell (2007, s. 91) samt Åberg-Bengtsson och Pramling (2023, s. 192) beskriver att när frågorna är

införstådda på samma vis av ett flertal personer har de god reliabilitet medan validiteten styrs av att frågorna i enkäten avser att mäta det du planerar att undersöka. Då vi har fått svar från vår enkät på våra frågeställningar som tycks vara i linje med undersökningens syfte skulle det kunna anses att våra enkätfrågor har en hög validitet. Om vi gjort om enkätundersökningen hade vi dock lagt till en fråga med rangordningssvar då det hade gett oss större möjligheter till att analysera svaren på olika sätt samt kunna få fram olika vinklar på svaren. En sådan här fråga hade kunnat ge oss mer mätbara data samt kunnat öka validiteten på undersökningen.

Vi distribuerade enkäten i form av en webblänk som vi fått fram via webbverktyget Sunet Survey. Genom att använda Sunet Survey blev svaren anonymiserade och vi kunde inte göra någon koppling mellan svaren och respondenterna. Innan vi skickade ut länken till respondenterna valde vi att göra en pilotstudie för att se om det fanns några problem med enkäten. I pilotstudien ingick lärare och rektorer som inte ingick i den riktiga studien men som alla hade god kännedom om hur en enkät ska vara utformad. En nackdel med deltagarna i pilotstudien var att de inte hade någon kännedom om förskolans verksamhet och således ingen kännedom kring hur lång tid enkäten verkligen tog att besvara. Efter vissa redigeringar av enkäten sändes länken ut till rektorer som i sin tur fick i uppgift att skicka den vidare till verksamma inom förskolan. Rektorerna fick i uppgift att notera hur många som de skickade länken till för att sedan rapportera antalet till oss. Vi ansåg att det här var ett bra sätt att nå ut till många på, men i efterhand kan vi se att bortfallet blev stort och att det troligtvis varit bättre om vi skickade ut länken personligen till respondenterna. Bringsrud Fekjær (2017, s. 22) beskriver dock att stora bortfall har blivit ett allt större problem samt att det oftast är mindre än hälften av respondenterna som svarar. Vi hade även i åtanke det som Åberg-Bengtsson och Pramling (2023, s. 191) skriver om, att det inte väger upp bortfallet om du har många respondenter. Således valde vi att inte kontakta fler respondenter än de vi kontaktade från början.

I enkäten fanns en fråga med ett öppet svar där respondenterna själva fick skriva ner sina egna svar kring skillnaden mellan flickor och pojkars lek samt om de kunde se någon skillnad i lärandet mellan könen. I analysen av de skriftliga svaren kunde vi ha arbetat hur länge som helst. För varje gång vi gick igenom svaren framkom nya detaljer vilka var intressanta för undersökningens syfte. Till sist fick vi ta beslutet att det var färdiganalyserat. Roos (2021, s. 118) menar att analysarbetet är ett ständigt arbete men att det är viktigt att komma ihåg att respondenternas perspektiv ska framgå och det är viktigt att skriva neutralt kring resultatet utan egna värderingar.

För att redovisa vilka forskningsetiska ställningstagande som vi gjort i samband med undersökningen skickade vi med ett missivbrev där ställningstagandena stod med. Det gjorde vi för att stärka förtroendet för oss hos respondenterna men också för att visa på att vi tar professionen på allvar. De etiska ställningstagande som tagit hänsyn till är respondenternas integritet, konfidentialitet, personuppgiftslagring, samtycke samt hur vi som studenter hanterar och presenterar informationen som vi tillhandahåller. Det här kunde vi gjort på ett annat sätt om vi haft personlig kontakt med respondenterna. Ett missivbrev innehåller all information som behöver ges men det är lättare för respondenten att ställa frågor om man har en personlig kontakt samt att vi som studenter hade kunnat förtydliga delar av informationen.

I det fall att någon annan skulle vilja göra om studien finns det områden som skulle kunna förbättras. Ett är att strukturera upp enkätfrågorna så att studien visar på flera olika vinklar av det du avser att undersöka. Ett annat är att dela ut webblänken till enkäterna via personliga mejl eller personlig kontakt för att kunna påverka bortfallets storlek. Se även till att göra en

pilotstudie med personer som har kunskap inom undersökningsområdet för att kunna finna fel och brister i enkäten. Genom att göra en pilotstudie kan du dessutom öka tillförlitligheten och användbarheten i undersökningen.

5.2 Resultatdiskussion

I detta avsnitt kommer vi till att diskutera studiens resultat i relation till den tidigare forskning samt teoretiska ansatser. Vårt syfte med denna undersökning var att utifrån pedagogers perspektiv ta reda på om det finns någon skillnad mellan pojkars och flickors lek samt om relationen mellan genus och lek visar på någon skillnad på barnens lärande genom leken. Resultatet visade att merparten av pedagogerna kunde se skillnader utifrån könstillhörighet både i barnens lek och lärande men att resultatet kan se olika ut beroende på respondentens yrkestitel.

5.2.1 Förekomst av olika sorters lekar

I resultatet framkommer det att både pojkar och flickor leker alla sorters lekar men i varierande grad. Vi kan se att konstruktionsleken är den vanligaste leksorten inomhus bland pojkarna men även att flickorna ofta ägnar sig åt den. Det här går även att se i Pyle och Daniels (2016, s. 279) studie, vilken visar att konstruktionslek är den vanligaste leksorten tätt följt av den sociala leken. Den sociala leken är i vår studie den vanligaste formen av lek bland flickorna. Det skulle kunna tänkas att vi hade fått ett likadant svar som Pyle och Daniels på vilken lek som var mest förekommande om vi hade valt att inte göra någon skillnad på pojkars och flickors lekar. Det skulle även kunna tänkas att vi i vårt resultat har fått ett liknande svar genom att inte skilja på inomhus och utomhus lek. Detta då det i vårt resultat framgår att pojkarna leker mest rörelselek utomhus. Rörelseleken finns dock inte med bland de tre vanligaste leksorterna i Pyle and Daniels studie, vilket kan förklaras med att deras studie är gjord inomhus. Leken i vårt resultat kan vi koppla till överskottsresursteorin (Burghardt 2006, s. 70-78) som utgår ifrån fem olika kriterier för att människan skall vilja leka. Det handlar bland annat om att leken ska vara spontan, innehålla igenkänningsfaktorer, upprepningar samt att den som leker skall vara tillfreds.

I vårt resultat kan vi se att låtsasleken samt den sociala leken tar en stor plats i barnens vardag. Genom att leka låtsaslek samt social lek övar barnen på vuxenlivet genom att de bearbetar händelser och erfarenheter som de varit med om. I leken lär sig barnen om demokrati och jämställdhet men även kring sociala koder och normer. Detta kan tänkas vara en del av sociokulturella traditionen då Philgren (2017, s. 30-33) menar att barn erfar sina kunskaper genom att bearbeta erfarenheter de fått med sig från sociala samt kulturella sammanhang. Det här kan vi koppla till framför allt låtsas och sociala leken som har visat sig vara en stor del av barnens lek i vår studie. Leken har i flera andra studier (Björklund & Palmér 2019; Engdahl 2011; Hallström, Elvstrand & Hellberg 2015; Jonsson & Thulin 2019; Pramling Samuelsson & Johansson 2006; Pyle & Danniels 2016) visat sig vara ett sätt för barnen att närma sig vuxenlivet, en slags övning inför att bli vuxen.

Då vi i vårt resultat kan avläsa att pojkar och flickor i mångt och mycket leker samma sorters lekar även om de leker lekarna olika frekvent. Det här tolkar vi som att de leker tillsammans, vilket i sin tur kan kopplas till ett samlärande i leken. Detta kan anses tillhöra Sociokulturella traditionen som beskriver hur barn lär sig av varandra. Den här formen av kollektivt lärande kopplar vi till det som Vyjgotskij kallar för Den proximala utvecklingzonen som innebär att barn med hjälp av en mer mogen eller kunnig person, som till exempel en pedagog, kan nå en ny nivå i sin utveckling. Vårt resultat kan ses som en del av detta då det framkommer att barn leker ofta samma sorts lekar men lär sig olika saker. Detta stödjer den tidigare forskningens

resultat vilken visar på vikten av vuxennärvaro i leken. En närvarande pedagog i barnens lek kan ge barnen stöd och utmaningar som tar leken vidare till nya nivåer (Björklund & Palmér 2019; Engdahl 2011; Pramling Samuelsson & Johansson 2006; Pyle & Daniels 2016).

I enlighet med överskottsresursteorin (Burghardt 2006, s. 70-78) kan man se att barnen i vår studie använder sig av alla de fem sorternas lekar vilket vi även kan koppla till Pellegrinis (2009, s. 112-113, 134-135, 152-153, 183, 196-197) flexibla lek och vad barn inhämtar för kunskaper i leken. Barnen i vår studie skulle enligt Pellegrini genom sina lekar kunna inhämta social kompetens, kreativt tänkande, öva upp sin kognitiva förmåga och motoriska förmågor samt öva på framtidens uppgifter. Dock kan det tänkas att barnen utifrån vårt resultat inhämtar mindre kunskaper kring olika strategier då de inte leker lika mycket regellekar.

5.2.2 Pedagogernas syn på koppling mellan lek och lärande

I resultatet från vår öppna fråga i enkäten om pedagogernas syn på koppling mellan lek och lärande kan vi se att majoriteten av respondenterna anser att pojkar och flickor leker samma lekar men att lärandet ser olika ut beroende på könstillhörighet. Detta har även tidigare forskning av Backman Prytz och Forsberg Koel (2023) samt Hellström, Elvstrand och Hellberg (2014) redovisat i sitt resultat, då de bland annat förklarar att förskolans arena är full av könsnormer som sällan bryts ner samt att tjejer använder teknik som bisyssla i sin lek medan killarna använder tekniken som en central del för att konstruktionen är målet. Även Pellegrini (2009, s. 134-135) anser att pojkar och flickor leker samma lek fast på olika sätt, vilket gör att de lär sig olika även om båda leker konstruktionslek. Att merparten av pedagogerna angivit att lärandet ser olika ut beroende på könstillhörighet kopplar vi till att majoriteten av våra respondenter var förskollärare med en lång erfarenhet av yrket som troligtvis analyserar barnens lek ur ett mer vetenskapligt förhållningssätt än de andra respondenterna. Som exempel på detta ser vi att en respondent förklarat att pojkar leker konstruktionslek för byggandets skull medan flickor använder konstruktionsleken för att skapa något att använda i en annan lek. I vårt resultat kan vi dessutom se att en respondent förklarat det här fenomenet då hen skriver att flickor cyklar för att de vill cykla medan pojkarna använder cykeln som ett redskap som till exempel en traktor eller en lastbil. I det här exemplet kan vi koppla flickornas lek till rörelselek medan pojkarnas lek är en form av låtsaslek. Pojkarna som använder sina cyklar som redskap kan genom leken använda sina intressen samt nyfikenhet för att nå ett vidgat lärande. Det här stödjer Kaneko och Frankenbergs (2022, s. 60-63) resultat vilket visar på hur barns nyfikenhet kan leda till ett utvecklat lärande. Det här kan även kopplas till Illeris (2007, s. 45-48) tre dimensioner av lärande där han menar att barn behöver drivkraft, samspel samt sina behov tillfredsställda för att nå ett lärande.

Resultatet visar även att ungefär en tredjedel av respondenterna inte ser någon skillnad på pojkars och flickors lek och lärande utan alla barn leker med allt och alla. Majoriteten av de här respondenterna var barnskötare vilket kan tänkas ha påverkat synen på barnens lek samt hur de analyserar situationer i förskolan. Två tredjedelar av våra respondenter hävdar dock att det finns en skillnad i pojkars och flickors lek och lärande, vilket stödjer Backman Prytz och Forsberg Koel (2023, s. 48-61) resultat. Deras resultat visar på att förskolepedagogerna inte arbetar så könsneutralt som de själva påstår samt att förskolan i verkligheten är fylld av könsroller som styr. Även Eidevald (2009, s. 109-112) har sett hur vuxna behandlar barnen olika utifrån deras könstillhörighet. Hade man bortsett från stereotypiska genusmönster hade vi nog fått ett helt annat resultat på vår studie samt att vi kanske inte hade kunnat avläsa någon skillnad mellan barns lek.

Tidigare forskning av Backman Prytz och Forsberg Koel (2023, s. 48-61) visar på att flickor leker mer normativt än vad pojkar gör, vilket resulterar i att lärandet ser olika ut. Det här stöds dock inte av Pramling Samuelsson och Johanssons (2006, s. 48-49) studie som visar på att barns lärande genom leken är inte alltid lätt att kartlägga, då barnens lärande kan visa sig ett tag efter lärtillfället. Pellegrini menar dock att barns lek har ett genetiskt ursprung där barnens kön avgör vilka former av lek de väljer att leka. Han menar att pojkar och flickor har olika behov av aktivitet beroende på sin könstillhörighet samt att pojkarnas behov av aktivitet är högre än flickornas (Pellegrini 2009, s. 80-84). I vår studie visar resultatet att förskolepedagogerna i viss utsträckning kan se att pojkarna lär sig mer problemlösning, logiskt tänkande samt matematik medan flickorna får mer kunskaper kring socialt samspel och kreativt tänkande. Vårt resultat kan på så vis anses stödja Backman Prytz och Forsberg Koel samt Pellegrinis teori om den flexibla leken, då den visar på skillnader mellan pojkar och flickors lek och lärande. När det gäller Pramling Samuelsson och Johanssons (2006, s. 48-49) studie är det svårt att avgöra om vårt resultat kan anses stödja, eftersom deras resultat visar på att lärandet kan bli synligt först efter en längre tid.

Bland de skriftliga svaren i enkäten kan vi se att de flesta respondenterna angivit att barn leker samma lekar men att de lär sig olika. Dock finns det svar som tyder på en tvetydighet kring hur barns lek och lärande ser ut. Ett exempel på det är att en respondent först svarat att det inte finns någon skillnad mellan pojkar och flickors lärande för att längre fram i svaret skriva att pojkar och flickor leker samma lekar men lär sig olika saker. Att våra svar kan vara tvetydiga kopplar vi till att respondenterna har olika utbildning samt att deras synsätt kan vara påverkat av deras kunskaper. Det här kan vi även se exempel på i den tidigare forskningen på området som visar på olika resultat inom ämnet. Vi kan koppla detta till att studier och forskning som baseras på vuxnas synsätt på barnens lek och lärande är beroende av den vuxnes synsätt och förhållningssätt till lek, lärande samt genus.

Vårt resultat stödjer till stor del den tidigare forskningen inom området. Den visar på många perspektiv och kan på så sätt anses fånga upp många olika vinklar av genus och dess påverkan på barns lärande genom leken. Däremot skulle det kunna anses vara negativt att den dels har en sådan stor spridning på sina perspektiv om barns lek och lärande, vilket gör det svårt att urskilja vad resultatet är, dels att den inte går att generalisera då den har för få respondenter. En annan aspekt på resultatet är att det framgår hur olika synsätt pedagogerna har kring barnens lek och lärande. Pedagogernas synsätt kan vara påverkat av flera olika faktorer såsom förskolans miljö, barngruppens storlek, barngruppens sammansättning, barnens ålder samt förskolans värdegrund. Alla de här faktorerna kan ha påverkat vårt resultat, men det är inget vi kan avläsa i vår undersökning.

6. DIDAKTISKA KONSEKVENSER OCH SLUTSATSER

Inledningsvis i detta arbete presenterade vi att Jämställdhetsmyndighetens (2023) rapport visade på att barn inte ges samma förutsättningar att utveckla ett lärande beroende på deras könstillhörighet. Då små barns lärande till stor del sker genom leken ansåg vi att detta var ett område som behöver utforskas. Vårt resultat visar på att pojkar och flickor kan leka samma sorts lek men att lärandet ändå blir olika. Detta är något som förskollärare behöver ha med sig i sin yrkesroll. Genom att se till att alla barn får erfarenheter av olika sorters lek, samtidigt som pedagoger intar en närvarande och stöttande position, kan barn ges möjlighet till ett vidgat lärande genom leken. Förskollärare behöver se till att alla barn får flera olika sorters erfarenheter kring lek som de senare kan utveckla till ett lärande. Detta kan tänkas göras genom att skapa lärmiljöer som bjuder in till flera olika sorters lek samtidigt som den stimulerar barnens behov av att ständigt utveckla nya förmågor.

En annan didaktisk konsekvens skulle utifrån vårt resultat kunna anses vara att pedagoger måste ta sitt ansvar och jobba utefter läroplanens (Lpfö18, s. 4-7) mål med att bryta stereotypiska mönster samt ha ett kritiskt förhållningsätt till hur vi arbetar med barnens könsroller i leken. Pedagogerna måste tänka på hur de bemöter barnen men samtidigt inte vara rädda för att göra fel i arbetet med att bryta de stereotypiska mönstren. En tanke att ha med sig är att så som pedagogerna bemöter barnen kanske barnen senare i livet bemöter andra. Genom att arbeta aktivt med Barnkonventionen i barngruppen kan vi ge barnen möjlighet att lära sig om både sina egna och andras rättigheter. Artikel 28 och 29 i Barnkonventionen (Unicef 2009) tar upp att barnen har rätt till utbildning samt barnens rätt att få lära sig om deras rättigheter. Artiklarna syftar till att bland annat hjälpa barnen att skapa en förståelse för jämställdhet mellan könen samt skapa goda relationer mellan alla individer (Unicef 2009). Förskollärare behöver ge barnen ett så likvärdigt bemötande som möjligt samt ha en förståelse för hur de kan skapa ett positivt förhållningsätt kring barnens lärande. Genom att använda riktad undervisning i mindre grupper kan även enskilda barns behov av kunskapsinhämtning tillgodoses. På detta vis kan det tänkas att förskollärare underlättar planerandet av verksamhetens undervisning och lättare når de mål som läroplanen har för förskolan.

Utifrån detta examensarbete kan vi se att området behöver forskas mer på, då tidigare forskning är tvetydig och vårt resultat visar på en spridning genom att pedagogerna anser olika kring genus påverkan på barns lek och lärande. För att vi skall få en likvärdig utbildning på våra förskolor behövs mer forskning på pojkar och flickors lärande genom leken. Detta då vi behöver känna till förutsättningarna för att kunna skapa ett jämställt lärande mellan könen. Förslag på framtida forskningsområden kan vara att undersöka lek och lärande utifrån barnens perspektiv eller genom att undersöka pedagogernas förhållningsätt till barnens könstillhörighet. Det här hade varit intressant då varken barnens röster eller pedagogernas förhållningsätt till barnens kön tas upp i någon större utsträckning i tidigare forskning kring barnens lek och lärande.

Avslutningsvis kan vi se att förskollärarna har en viktig roll i barnens lek. En viktig roll som förskollärare har är att hitta en balans där barnens lek inte störs men ändå stöttas samt att förskollärarens jobb är att se till att oavsett vilken sorts lek barnen leker kan alla barn inhämta samma kunskaper fast på olika sätt.

REFERENSER

Ahlskog-Björkman, Eva. (2014). Interaktionens betydelse för barns lärande - en studie av barns möte med slöjd i förskolan. *Nordisk Barnehageforskning*, 7. s. 1-14.
Doi:10.7577/nbf.343

Arnqvist, Anders. (2021). Kvantitativa data - exemplet barns läsande. I Löfdahl Hultman, Annica & Ribaeus, Katarina (red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. 2. uppl. Liber. s. 146-160

Backman Prytz, Sara & Forsberg Koel, Josefin. (2023). Flickors och pojkars lek i dockvrå och dockskåp: Normativa förväntningar och hierarkier i förskolan vid mitten av 1900-talet. *Nordic journal of educational history* (1), s.41-64. doi:10.36368/njedh.v10i1.236

Barnkonventionen FN:s konvention om barnets rättigheter (2009). Stockholm: UNICEF
<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten> [Hämtad: 08-11-2023]

Bringsrud Fekjær, Silje. (2017). *Att tolka och förstå statistik*. 1. uppl. Gleerups

Björkdahl Ordell, Susanne. (2007). Att tänka på när du planerar att använda enkät som redskap. I Dimenäs, Jörgen. (red.) *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. 1. uppl. Stockholm: Liber, s. 84-85.

Björkdahl, Camilla & Palmér, Hanna. (2019). I mötet mellan lekens öppenhet och undervisningens målorientering i förskolan. *Forskning om undervisning och lärande*, vol 7, (1), s. 64–85

Burghardt, Gordon. M. (2006). *The genesis of animal play. Testing the limits*. 1. uppl. Bradford Books

Christoffersen, Line & Johannessen, Asbjørn. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. 1. uppl. Studentlitteratur

Eidevald, Christian. (2009). *Det finns inga tjejbestämmare - att förstå kön som position i förskolans vardagsrutiner och lek*. Diss: Högskolan i Jönköping.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hj:diva-7732>

Engdahl, Ingrid. (2011). *Toddlers as social actors in the Swedish preschool*. Diss. Stockholm: Department of Child and Youth Studies, Stockholm University.

Engdahl, Ingrid & Ärlemalm-Hagsér, Eva. (2020). *Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet*. 2. uppl. Liber.

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert. (2019). *Handbok i kvalitativ analys*. 3. uppl.

Hallström, Jonas., Elvstrand, Helena. & Hellberg, Kristina. (2015). Gender and technology in free play in Swedish early childhood education. *Int J Technol Des Educ*, (25), s. 137–149.
Doi:10.1007/s10798-014-9274-z

Hwang, Philip & Nilsson, Björn. (2011). *Utvecklingspsykologi*. 3. Uppl. Natur och kultur

Illeris, Knut. (2007). *Lärande*. 3. uppl. Studentlitteratur

Johansson, Jan-Erik. (2017). Förskolans pedagogiska tradition och barns utveckling med exempel från förskolans barndom. I Lindgren, Anne-Li, Pramling, Niklas & Säljö, Roger. (red.) *Förskolan och barns utveckling - grundbok för förskollärare*. 2.uppl. Gleerups s. 47-57

Jonsson, Agneta & Pramling Samuelsson, Ingrid. (2017). Lek, lärande och undervisning, hand i hand i arbetet med de yngsta barnen? I Pramling Samuelsson, Ingrid & Jonsson, Agneta. (red.) *Förskolans yngsta barn: perspektiv på omsorg, lärande och lek*. 1.uppl. Liber s. 91-102.

Jonsson, Agneta & Thulin, Susanne. (2019). Barns frågor i lek. *Forskning om undervisning och lärande*, Vol 7(1), s. 86–97.

Jämställdhetsmyndigheten (2023). *Ogiltig frånvaro för jämställdheten - en uppföljning av det jämställdhetspolitiska delmålet om en jämställd utbildning* (Rapport 2023:16)
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/ogiltig-franvaro-for-jamstalldheten/>
[Hämtad 09-11-2023]

Kaneko, John. M. & Frankenberg, Sofia. J. (2022). Att stötta nyfikenhetsdrivet lärande i förskolan. *Nordisk Barnehageforskning*, 19(4) s. 45-67. Doi:10.23865/nbf.v19.386

Kihlström, Sonja. (2007.) Uppsatsen - examensarbetet. I Dimenäs, Jörgen. (red.) *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. 1. uppl. Liber, s. 226-246.

Larsen, Ann-Kristin. (2018). *Metod helt enkelt*. 1.uppl. Gleerups

Nilsson, Monica, Grankvist, Anna-Karin, Johansson, Elin, Thure, Jeanette & Ferholt, Berit. (2018). *Lek, lärande och lycka - lekande och utforskande i förskolan*. 1. uppl. Gleerups

Pellegrini, Anthony. D. (2009) *The role of play in human development*. Oxford university press. <https://doi-org.lib.costello.pub.hb.se/10.1093/acprof:oso/9780195367324.003.0011>

Pramling Samuelsson, Ingrid & Asplund Carlsson, Maj. (2008). The Playing Learning Child: Towards a pedagogy of early childhood. *Scandinavian Journal of Educational Research*, s. 623-641. doi:10.1080/00313830802497265

Pramling Samuelsson, Ingrid & Johansson, Eva. (2006). Play and learning - inseparable dimensions in preschool practice. *Early child development and care*, 176 (1), s. 47-65. doi:10.1080/0300443042000302654

Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja (2016). *Lärandets grogrund*. 3.uppl. Studentlitteratur

Pyle, Angela och Danniels, Erica. (2016). A Continuum of Play-Based Learning: The Role of the Teacher in Play-Based Pedagogy and the Fear of Hijacking Play, *Early Education and Development*, 28:3, s. 274-289. doi: 10.1080/10409289.2016.1220771

Rönnerman, Karin. (2023). Aktionsforskning som examensarbete. I Åkerblom, Annica, Hellman, Anette & Pramling, Niklas. (red.) *Metodologi för studier i, om och med förskolan*. 2.uppl. Gleerup s. 305-322

Roos, Carin. (2021). Att berätta om små barn – minietnografi. I Löfdahl Hultman, Annica & Ribaeus, Katarina. (red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. 2. uppl. Liber. s. 110-121

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan: Lpfö 18*.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf> [Hämtad: 08-11-2023]

Svaleryd, Kajsa & Hjertson, Moa. (2018). *Likabehandling i förskola och skola*. 2 uppl. Liber

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed* <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>
Hämtad [20231129]

Williams, Pia, Sheridan, Sonja & Pramling Samuelsson, Ingrid. (2000). *Barns samlärande - En forskningsöversikt*. 1.uppl. Skolverket

Åberg-Bengtsson, Lisbeth & Pramling Niklas. (2023). Data att räkna med - om att använda siffermaterial i ett vetenskapligt uppsatsarbete. I Åkerblom, Annica, Hellman, Anette & Pramling, Niklas. (red.) *Metodologi för studier i, om och med förskolan*. 2.uppl. Gleerup s. 185-204

BILAGOR

Bilaga 1-Missivbrev

Hej!

Vi är två förskollärostudenterna som går vår sista termin på Högskolan i Borås och har nyss påbörjat vårt examensarbete som handlar om barns lek i förskolan. Vi har valt att använda oss av en enkät som datainsamlingsmetod och vill gärna ha er hjälp med att berika våra kunskaper kring hur barns lek och lärande ser ut på förskolorna.

Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för behandlingen, som sker med stöd av artikel 6.1 (a) i dataskyddsförordningen (samtycke). Uppgifterna kommer att användas av oss samt vara tillgängliga för lärarna på den aktuella kursen och centrala administratörer vid högskolan. Uppgifterna kan dock vara att betrakta som allmänna handlingar som kan komma att lämnas ut i det fall någon begär det i enlighet med offentlighetsprincipen.

Uppgifterna kommer att lagras inom EU/EES eller tredje land som EU-kommissionen beslutat har en skyddsnivå som är adekvat, dvs. tillräckligt hög enligt dataskyddsförordningen. Uppgifterna kommer att raderas när de inte längre är nödvändiga.

Resultatet av studien kommer att sammanställas i oidentifierad form och presenteras så att inga uppgifter kan spåras till dig.

Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna samtycke, och du kan när som helst ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina uppgifter kommer då inte att användas mera. På grund av lagkrav kan högskolan dock vara förhindrade att omedelbart ta bort uppgifterna.

Enkäten tar 5 -10 minuter att besvara. Vi vill helst ha in ditt svar så fort som möjligt men senast den 24 november.

Har ni några frågor är ni välkomna att kontakta oss på:

Karin - xxx@xx

Rebecca - xxx@xx

Tack för ert deltagande

Med vänliga hälsningar

Rebecca Jönsson och Karin Petersson

Bilaga 2 - enkätfrågorna

Jag samtycker till att uppgifter om mig samlas in och behandlas enligt missivbrevet ovan.

1. Hur gammal är du?

- upp till 20 år
- 21-30 år
- 31-40 år
- 41-50 år
- 51 år eller äldre

2. Vilken yrkestitel har du?

- Förskollärare
- Barnskötare
- Annan titel

3. Hur många år har du arbetat inom yrket?

- 0-3 år
- 4-6 år
- 7-10 år
- 11-20 år
- Mer än 21 år

4. Hur många barn har er förskola per pedagog?

- 1-4
- 5-6
- 7-8
- 8-9
- Mer än 10

5. Vilken ålder har barnen på avdelningen där du arbetar? Flera alternativ går att ange.

- 1 år
- 2 år
- 3 år
- 4 år
- 5 år

6. Hur stor befolkning har kommunen där förskolan ligger?

- upp till 49000 invånare
- mer än 50000 invånare

I kommande frågor används benämningar på olika sorters lekar. Rörelselek avser motorisk lek, konstruktionslek avser olika former av bygglek, social lek avser lek som utvecklar barnets sociala kompetens, låtsaslek avser lek där barnet utvecklar förmågan att ta andras perspektiv, regellek avser lek där regler styr.

7. Vilka lekar är mest populära bland flickorna i den fria leken inomhus?

	Leker aldrig	Leker sällan	Leker ibland	Leker ofta	Leker mycket ofta
Rörelselek	☐	☐	☐	☐	☐
Konstruktionslek	☐	☐	☐	☐	☐
Social lek	☐	☐	☐	☐	☐
Låtsaslek	☐	☐	☐	☐	☐
Regellek	☐	☐	☐	☐	☐

8. Vilka lekar är mest populära bland pojkar i den fria leken inomhus?

	Leker aldrig	Leker sällan	Leker ibland	Leker ofta	Leker mycket ofta
Rörelselek	☐	☐	☐	☐	☐
Konstruktionslek	☐	☐	☐	☐	☐
Social lek	☐	☐	☐	☐	☐
Låtsaslek	☐	☐	☐	☐	☐
Regellek	☐	☐	☐	☐	☐

9. Vilka lekar är mest populära bland flickor i den fria leken utomhus?

	Leker aldrig	Leker sällan	Leker ibland	Leker ofta	Leker mycket ofta
Rörelselek	☐	☐	☐	☐	☐
Konstruktionslek	☐	☐	☐	☐	☐
Social lek	☐	☐	☐	☐	☐
Låtsaslek	☐	☐	☐	☐	☐
Regellek	☐	☐	☐	☐	☐

10. Vilka lekar är mest populära bland pojkar i den fria leken utomhus?

	Leker aldrig	Leker sällan	Leker ibland	Leker ofta	Leker mycket ofta
Rörelselek	☐	☐	☐	☐	☐
Konstruktionslek	☐	☐	☐	☐	☐
Social lek	☐	☐	☐	☐	☐
Låtsaslek	☐	☐	☐	☐	☐
Regellek	☐	☐	☐	☐	☐

11. Vilken sorts lärande kan du koppla till de mest förekommande lekarna och ser du någon skillnad mellan pojkar och flickors lärande genom leken?

Tänk på att inte skriva om enskilda barn här!

Bilaga 3 – information om GDPR

HÖGSKOLAN
I BORÅS

Information om behandlingen av personuppgifter

Din personliga integritet är viktig för oss på Högskolan i Borås. Därför är vi angelägna om att all behandling av personuppgifter sker på ett korrekt och säkert sätt i överensstämmelse med gällande lagar och förordningar. Högskolan följer bland annat dataskyddsförordningen, mer känd som GDPR.

Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för all behandling av personuppgifter inom högskolans verksamhet. Om du har några frågor kring hur dina personuppgifter behandlas kan du läsa mer om hur högskolan behandlar personuppgifter på vår webbplats, <http://www.hb.se/dataskydd>. Du är också välkommen att kontakta ansvarig för den aktuella kursen med frågor.

Dina rättigheter

Högskolan är öppen med hur vi behandlar dina personuppgifter. Om du vill veta vilka personuppgifter som vi behandlar om dig kan du kostnadsfritt en gång per år begära ett utdrag med information om detta (ett så kallat registerutdrag). För att beställa ett registerutdrag kan du använda blanketten för begäran om registerutdrag på högskolans webbplats, <http://www.hb.se/dataskydd>.

I vissa fall kan vi komma att be om samtycke (godkännande) till att behandla dina personuppgifter. Om du lämnar sådant samtycke kan du när som helst ta tillbaka detta. Vi kommer då inte att fortsätta behandla dina personuppgifter. På grund av lagkrav kan vi dock vara förhindrade att omedelbart radera uppgifterna.

Du har rätt att inte bli föremål för automatiserat beslutsfattande, inklusive profilering, dvs. beslut som fattas på teknisk väg utan mänsklig inblandning. Högskolan fattar inte några sådana beslut.

Du har rätt att i vissa fall få dina personuppgifter i ett allmänt använt format för att överföra dessa till en annan personuppgiftsansvarig.

Du har rätt att få dina personuppgifter ändrade eller kompletterade om de skulle visa sig vara felaktiga eller ofullständiga.

Du har rätt att i vissa fall få behandlingen av dina personuppgifter begränsad eller avslutad.

Du har rätt att i vissa fall få dina personuppgifter raderade.

Du har rätt att klaga på högskolans behandling av dina personuppgifter till Datainspektionen, som är tillsynsmyndighet.

Kontakta oss Personuppgiftsansvarig

Högskolan i Borås 501 90 BORÅS

Tel. 033-435 40 00

E-post: registrator@hb.se Org.nr: 202100-3138

Dataskyddsombud

Åsa Dryselius

E-post: dataskydd@hb.se

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se